

PERS 259 DIE BEROEPSMOBILITEIT VAN SWART
MANLIKE GEGRADUEERDES

NASIONALE INSTITUUT VIR PERSONEELNAVORSING
WETENSKAPLIKE EN NYWERHEIDNAVORSINGSRAAD

W N N R (Spesiale Verslag) PERS 259 (p i - ix ; 1 - 82)
UDK 331.125.3:378.22 (680=963)
Johannesburg, Republiek van Suid-Afrika, Augustus 1977

HSRC Library and Information Service

HSRC
Private Bag X41
PRETORIA
0001

Tel.: (012) 202-2903
Fax: (012) 202-2933

RGN
Privaatsak X41
PRETORIA
0001

Tel.: (012) 202-2903
Fax: (012) 202-2933

RGN-Biblioteek en Inligtingsdiens

SPESIALE VERSLAG

PERS 259 DIE BEROEPSMOBILITEIT VAN SWART
MANLIKE GEGRADUEERDES

HSRC Library and Information
Service

RGN-Biblioteek en Inligtingsdiens

DATE DUE - VERVALDATUM

--	--

* P B 9 6 7 2 9 *

NASIONALE INSTITUUT VIR PERSONEELNAVORSING
WETENSKAPLIKE EN NYWERHEIDNAVORSINGSRAAD

W N N R (Spesiale Verslag) PERS 259 (p i - ix ; 1 - 82)
UDK 331.125.3:378.22 (680=963)
Johannesburg, Republiek van Suid-Afrika, Augustus 1977

RGN BIBLIOTEK

1996 1. 15.

HSRC LIBRARY

STANDKODE	AANWINSNOMMER
CC1.3072068	DB 096729
CSIR NIPR	
PERS 259	

ISBN 0 7988 1024 6 W N N R Spesiale Verslag PERS 259

Gepubliseer deur

Nasionale Instituut vir Personeelnavorsing
Wetenskaplike Nywerheidnavorsingsraad
Posbus 10319
Johannesburg
2000

Augustus 1977

Gedruk in die Republiek van Suid-Afrika deur
Nasionale Instituut vir Personeelnavorsing

ERKENNING

Die outeur betuig graag haar dank aan die volgende persone :

Mnr D J M Vorster, voormalige Direkteur van die Nasionale Instituut vir Personeelnavorsing onder wie se direkteurskap hierdie studie uitgevoer is.

Prof dr Theo van Wijk, Rektor van die Universiteit van Suid-Afrika en Prof dr H S Steyn, Direkteur, Universiteitsaangeleenthede, Departement van Nasionale Opvoeding, voormalige Vise-rektor (opleiding) van die Universiteit van Suid-Afrika vir hulle toestemming en tegemoetkoming ten opsigte van die gebruik van die konvokasielyste en adresse van hierdie steekproef van gegradeerde.

Mev A M Basson van die Departement van Ontwikkeling, Universiteit van Suid-Afrika, vir haar bereidwillige samewerking in verband met die verkryging van die adresse van die betrokke gegradeerde.

Die gegradeerde wat die vraelyste voltooi en teruggestuur het.

Dr H Reuning Projekkleier, vir die vele kommentaar en deurlees van die verslag.

Mej S K P Hall, voormalige hoof van die Afdeling Industriële Etnologie onder wie se leiding die studie gedoen is en wie se raad en kommentaar baie tot die studie bygedra het.

Die Afdeling Outomatisasie en Rekenaarsdienste en in besonder mej M Elder, mevv H Birer en M Muller vir hulle waardevolle raad en hulp by die verkryging van al die statistiese tabelle.

Mev P Mogodi vir haar hulp in verband met die verkryging van die adresse by die Universiteit van Suid-Afrika.

Mej C Dalamba vir al die kodering en soortgelyke werk verbonde aan die studie.

Mev J Slatem vir haar literatuuroorsig wat hierdie studie vooraf gegaan het.

SUMMARY

This was a pilot study regarding the occupational mobility of 126 Black male graduates of the University of South Africa between 1962 - 1972. They are all residents of the Republic of South Africa. The majority obtained degrees from the Faculty of Arts; are teachers, lecturers or in someway connected to teaching, Sotho-speaking and country born and bred. Occupational mobility occurred in the same occupational field and not from one occupation to another. Promotion to higher jobs in the same field, resulted in upward mobility. As in all the other N I P R projects dealing with Black labour motivation, "service to their own people", is again one of the outstanding aspects coming out in this study.

OPSOMMING

Hierdie was 'n loodsstudie betreffende die beroepsmobiliteit van 126 Swart manlike gegradeerde van die Universiteit van Suid-Afrika gedurende 1962 - 1972. Hulle is almal inwoners van die Republiek van Suid-Afrika. Die oorgrote meerderheid het gegradeer in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte, is onderwysers, lektore of andersins verbonde aan die onderwys, Sotho-sprekend, landelik gebore en getoë. Beroepsmobiliteit het plaasgevind in dieselde beroeps-veld en nie van een betrekking na 'n ander nie. Daar was wel opwaartse mobiliteit as gevolg van bevordering na poste hoër op die skaal. Diens aan hulle eie volk en volksgenote is deurgaans een van die treffendste aspekte van arbeidsmotivering wat uit hierdie studie te voorskyn kom.

INHOUDSOPGaweBladsyERKENNING

iii

SUMMARY

v

OPSOMMING

v

TABELLE

ix

1.	<u>INLEIDING</u>	1
1.1	Metodologie	2
2.	<u>BIOGRAFIESE INLIGTING</u>	4
2.1	Opvoedkundige kwalifikasies	4
2.2	Beroep	4
2.3	Ouderdom	5
2.4	Volksgroep	6
2.5	Taalvaardigheid	6
2.6	Huwelikstaat	8
2.7	Kerkgenootskap	9
2.8	Lidmaatskap van professionele verenigings	11
2.9	Lidmaatskap van sosiale verenigings	12
2.10	Vryetydsbesteding	12
2.11	Opsomming	13
2.11.1	Summary	13
3.	<u>ONDERWYS EN VERDERE OPLEIDING</u>	14
3.1	Skoolgebied	14
3.2	Hoogste skoolstanderd bereik	14
3.3	Eksamendatum	15
3.4	Skoleindeksamenvakke	15
3.5	Na-skoolse opleiding	18
3.6	Redes vir verbetering van kwalifikasies	19
3.7	Bevrediging verkry van huidige kwalifikasies	19
3.8	Opsomming	19
3.9	Summary	20

	<u>Bladsy</u>	
4.	<u>WERKSGESKIEDENIS EN BEROEPSMOBILITEIT</u>	20
4.1	Ouderdom toe eerste betrekking aanvaar is	20
4.2	Beroepsrigting	21
4.3	Gemiddelde tyd spandeer aan betrekkings	22
4.4	Lengte van beroepslewe	23
4.5	Werksgebied	23
4.6	Werkverlatingsredes	23
4.7	Addisionele opleiding	24
4.8	Werkstevredenheid	25
4.9	Maslow se motiveringsteorieë	33
4.10	Evaluasie van beroepsbekwaamheid	34
4.11	Bruikbaarheid van beroepsopleiding	35
4.12	Houding van die bure ten opsigte van respondent se betrekkings	35
4.13	Evaluasie van eie betrekking met dié van vriende	36
4.14	Kontak met kollegas	38
4.15	Opsomming	39
4.16	Summary	40
5.	<u>HUISLIKE AGTERGROND</u>	42
5.1	Opvoedkundige prestasies van familielede	42
5.2	Geboorteplek	45
5.3	Huidige woongebied	46
5.4	Gebied deur respondent as hulle tuiste beskou	47
5.5	Ouers se tuiste	49
5.6	Besoek aan plattelandse gebiede	49
5.7	Huiseienaarskap	49
5.8	Redes waarom gespaar word	50
5.9	Evaluasie van salaris ontvang	50
5.10	Probleme te wye aan swak salaris	51
5.11	Beroepsbestendigheid	52
5.12	Aspirasies ten opsigte van hulle kinders	53
5.13	Sosiale aanpassing in respondent se woonbuurtes	55
5.14	Hoër aspirasies	58

5.15	Opsomming	59
5.16	Summary	60
6.	<u>GEVOLGTREKKINGS</u>	62
7.	<u>CONCLUSIONS</u>	65
<u>BRONNELYS</u>		68
<u>BYLAE I</u>		69

TABELLE

	<u>Bladsy</u>
1 Beroep	4
2 Ouderdom	5
3 Volksgroep	6
4 Taalvaardigheid	7, 8
5 Hoe is u getroud	8
6 Kerkgenootskap	10
7 Aard van Lidmaatskap	11
8 Aard van Bywoning	11
9 Aard van Lidmaatskap van Sosiale Verenigings	12
10 Standerd voltooi	14
11 Eksamendatum	15
12 Moedertaal	15
13 Amptelike Tale	16
14 Vreemde Tale	16
15 Wetenskapvakke	16
16 Handelsvakke	17
17 Sosiale Studievakke	17
18 Na-skoolse Opleiding	18
19 Graadvakke	18
20 Ouderdom toe eerste betrekking aanvaar is	20
21 Aantal jare spandeer aan betrekking	22
22 Ouderdom vs Gemiddelde Tyd spandeer aan betrekking	22
23 Aantal jare spandeer aan beroepslewe	23
24 Voorgenome beroep	26
25 Alternatiewe beroep	26, 27
26 Beroep oor vyf jaar	27
27 Beroep oor tien jaar	28
28 Beroep waarin hoogste bevrediging verkry is	29, 30

1. INLEIDING

Uit die literatuuroorsig blyk dit dat Mia Brandel-Syrier (1971)¹ tot dusver die enigste pertinente bestudering gedoen het van 'n Swart elite in die Republiek. Hierdie groep is takseer deur middel van die lewensgeskiedenistegniek. Hulle was opportuniste in soverre dit hulle beroeps- en opvoedkundige mobiliteit betref, daar was min stabiele neigings betreffende hulle persoonlike beroeps- voorkeure. Aspekte van hierdie studie wat uitgelaat is, is die strewes en verwagtings van die respondenten met ander woorde tot watter beroepe in Suid-Afrika streef Swartes en wat is hulle uiteindelike verwagtings betreffende hierdie beroepe.

Hierdie studie het die onderskeiding van Tunmer (1972)⁷ gevolg. "Strewes" is wat 'n individu graag wil doen terwyl "verwagtings" dit is wat die individu dink hy sal bereik.

Hoe realisties is hierdie verwagtings? Mitchell en Epstein (1959)⁴ vind dat die hiërargiese indeling van beroepe onder stedelike Swartes omtrent dieselfde is as dié van Blanke jeugdiges. Maar dit kan ook toegeskryf word aan die feit dat stedelike Swartes almal Westerse-tipe sekondêre skole bygewoon het.

Brandel-Syrier se respondenten het alreeds gewerk en daar was nie sprake van hipotetiese ideale nie, daarom verskil haar bevindings van die van Tunmer. Laasgenoemde vind dat ideale beroepe gekies is om verskeie redes byvoorbeeld professionele beroepe as gevolg van gemeenskapsredes - belang, tekorte en salaris - terwyl onder diegene wat witboordjie beroepe verkies het, salaris en belangstellings die belangrikste motiewe was.

Volgens Vorster (1970)⁹ is daar in Suid-Afrika 'n merkbare gebrek aan voldoende en betroubare inligting betreffende die beskikbaarheid van arbeid en gepaardgaande behoeftes. Daar is wel inligting beskikbaar oor strewes en werksmotivering van Swartes in die blouboordjieberoep, maar wat die hoogopgevoede Swartman in Suid-Afrika betref is sulke inligting onverkrygbaar.

Sonder inligting betreffende die strewes, verwagtings en beroepsmobiliteit van Swart manlike gegradsueerde is dit egter moeilik om doelgerigte en effektiewe mannekragbeplanning te doen.

Een van die hoofdoelstellings vir die beplande ondersoek is derhalwe die insameling van gegewens met betrekking tot die beroepstoetreding van universitêr-opgeleide Swartes. Verder moes vasgestel word wat die aard en omvang van beroepsmobiliteit is en of daar 'n verband bestaan tussen beroepsmobiliteit en verskillende professionele kwalifikasies.

Tot watter mate is hierdie groep se strewes bereik en het dit voldoen aan die verwagtings wat hulle oorspronklik gehad het? Gaan die bereiking van hierdie verwagtings ook gepaard met hoë beroepsmobiliteit? 'n Uitvoerige studie is gedoen om die volgende vas te stel :

- (i) die relatiewe mobiliteit van die gegradsueerde Swarte
- (ii) die redes vir werksverandering
- (iii) die begeerte vir verdere opleiding en
- (iv) 'n bepaling van hulle lewensdoelwitte.

1.2 Metodologie

Die Universiteit van Suid-Afrika is genader vir 'n steekproef van Swart manlike gegradsueerde omdat :

- (i) hulle as eksterne studente ouer sou wees as voltydse studente,
- (ii) dit moontlik nie hulle eerste werk sou wees (soos studente van byvoorbeeld die Universiteit van die Noorde) nie, en
- (iii) hulle 'n meer stabiele werkgroep sou wees, aangesien hulle ouer was.

In Oktober 1973 het die Rektoraat van die Universiteit van Suid-Afrika goedkeuring verleen vir die beskikbaarstelling van die konvokasielyste van alle Swart manlike

gegraderdes tussen 1962 en 1972. Sodoende is die adresse van 310 gegraderdes verkry. Onder hulle is daar egter 109 persone buite die grense van die Republiek woonagtig, terwyl 'n verdere 3 Suid-Afrikaanse gegraderdes op Robbeneiland is. Hierdie 112 persone is derhalwe glad nie in die studie gebruik nie. Deur middel van 'n posopname is 'n vrye-antwoordvraelys¹⁾ aan die oorblywende 198 persone gestuur. Honderd ses en twintig (64%) mans het die vraelys beantwoord.

Daar is van hierdie metode gebruik gemaak ten einde soveel as moontlik persone op afgeleë plekke in die Republiek te bereik en om sodoende koste te bespaar wat gepaard gaan met individuele onderhoude. Diegene wat nie ag geslaan het op herhaalde versoek om die vraelys te voltooi nie, is hoofsaaklik in stedelike gebiede woonagtig en meer as die helfte van hulle het die gewone B A graad-kursus gevolg.

'n Vrye-antwoordvraelys is gebruik met vrae wat betrekking het op werkstevredenheid en werksprestasies, asook op sosiale en omgewingsfaktore wat tot beroepsstabiliteit kan bydra. Biografiese inligting soos kwalifikasies, beroep, stamverwantskap, lobola, kerkgenootskap en vryetydsbesteding moes eers deur die respondent verskaf word, voordat die vraelys verder voltooi is. Van besondere belang is die respondent se werksgeskiedenis, dit wil sê sy beroepsmobiliteit, asook sodanige aspekte wat die beroepsmobiliteit kan beïnvloed byvoorbeeld die huislike agtergrond en omgewingsfaktore.

Antwoorde so verkry is kodeer en die gekorrigeerde Chi-kwadraattoets is gebruik om die beduidenheid van verskille te bepaal. Die 5% beduidenheidspeil word deurgaans gebruik. Die waarskynlikheid is dus 5 of minder uit 100 dat 'n sekere resultaat aan toeval toegeskryf kan word.

1) Sien byvoegsel 1

2. BIOGRAFIESE INLIGTING

2.1 Opvoedkundige kwalifikasies

Nege en negentig van die respondentē het die gewone Lettere en Wysbegeerte graadkursusse gevolg. Hieronder was 18 Honneurs en 3 Meestersgrade, terwyl 1 persoon ook die D Litt verwerf het. Twee persone het die B Sc ontvang. Onder die 12 wat graduateer het in die Opvoedkunde was 2 Doktorsgrade en een Meestersgraad. Van die 3 predikante het een 'n Meestersgraad besit. Die Fakulteit Regsgelerdheid het 7 respondentē gehad van wie 4 B Iuris gevolg het en die ander B A grade plus die Staatsdiensweteksamen. Daar was ook 35 wat die B A graad plus 'n diploma besit het.

Die oorgrote meerderheid van die respondentē het die Lettere en Wysbegeerte kursus gevolg. Volgens die konvokasielyste van die Universiteit van die Noorde - vanaf 1965 tot 1972 - het 277 manlike studente grade ontvang in die fakulteit Lettere en Wysbegeerte; 52 in die Fakulteit Natuurwetenskappe, 12 in die Fakulteit Handel en Administrasie, terwyl 8 grade ontvang het in die Fakulteit Regte.

2.2 Beroep

Tabel 1

Beroep	N	%
Onderwysbeplanner : Tuislandregering	1	0,79
Organiseerde Godsdiensonderwys	1	0,79
Onderwyser	45	35,71
Hoof/Visehoof	18	14,29
Inspekteur/Assistent-inspekteur van skole	19	15,08
Lektor	9	7,14
Professor	1	0,79
Skoolverteenvoordiger (via Afrika Uitgewers)	1	0,79
Kulturele Organiseerder	1	0,79
Professionele Assistent	7	5,56
Hoof van die Swartafdeling van Advertensie en Marknavorsing	1	0,79

Tabel 1 vervolg

Beroep	N	%
Groeps personeelbeampte	1	0,79
Personeelbeampte	6	4,76
Opleidingsbeampte	3	2,38
Regsassistent/Ingeskrewe Wetsklerk	5	3,97
Sakeman : huurmotors	1	0,79
Bibliotekaris	1	0,79
Stedelike Verteenwoordiger : Tuislandregering	1	0,79
Predikant	2	1,59
Klerk - geen verdere verduideliking nie	1	0,79
Bevelvoerende Offisier : Transkei Gevangenisdienste	1	0,79
	126	99,99

Volgens die Streeksdirekteur van Bantoe-onderwys, Johannesburg word onderwysers aangemoedig om hulle kwalifikasies te verbeter. Uit bovenoemde groep is 101 mans by opvoedkunde betrokke en die meeste van hulle het in die Letterefakulteit gegradeer.

2.3 Ouderdom

Tabel 2

Ouderdom van respondent	N	%
35 en jonger	43	34,12
36 - 45	57	45,24
46 en ouer	26	20,64
		126

2.4 Volksgroep

Die verskillende volksgroepe is soos volg verteenwoordig :

(i) Sothos

Suid-Sotho waaronder Mosotho, Kwena-Mokoena, Taung, Tlokwa en ander;
Wes-Sotho waaronder Tswana, Kgalagadi, Hurutshe, Morolong en ander;
Oos- en Noord-Sotho waaronder Pedi, Tau, Kwena, Molapo, Lobedu en ander.

(ii) Ngunis

Noord-Nguni waaronder Zulu, Cele, Dlamini, Swazi, Nkosi en ander;
Suid-Nguni waaronder Xhosa, Thembu, Mpondoro Fingo, Bhaca en ander.

(iii) Vendas waaronder Mphefu, Tshivhase, Rasengane en ander.

(iv) Shangaan-Tsongas waaronder Ronga, Khosa, Hlengwe, Nhlanganu en ander.

(v) Ndebeles waaronder Manala, Ledwaba, Ndebele van Langa en ander.

Tabel 3

Volksgroep	N	%
Sotho	68	53,97
Nguni	37	29,37
Venda	11	8,73
Shangaan/Tsonga	7	5,56
Ndebele	3	2,38
	126	

2.5 Taalvaardigheid

Dié veranderlike het betrekking op respondent se taalvaardigheid in beide amptelike tale, hulle eie huistaal sowel as al die ander Bantoetale gebesig in die Republiek. Respondente moes self besluit hoe goed of sleg hulle 'n taal kon praat, lees of skryf.

Tabel 4

Taalvaardigheid	Goed		Gemiddeld		Swak		Geen kennis		Total
	N	%	N	%	N	%	N	%	
<u>Engels :</u>									
Praat	103	81,75	23	18,25	-	-	-	-	126
Lees	112	88,89	14	11,11	-	-	-	-	126
Skryf	107	84,92	19	15,08	-	-	-	-	126
<u>Afrikaans :</u>									
Praat	34	26,98	69	54,76	23	18,25			126
Lees	60	47,62	48	38,10	18	14,29			126
Skryf	46	36,51	58	46,03	21	16,67	1	0,79	126
<u>Suid-Sotho :</u>									
Praat	32	25,40	42	33,33	25	19,84	27	21,43	126
Lees	36	28,57	39	30,95	22	17,46	29	23,02	126
Skryf	32	25,40	36	28,57	29	23,02	29	23,02	126
<u>Tswana :</u>									
Praat	31	24,60	30	23,81	32	25,40	33	26,19	126
Lees	32	25,40	30	23,81	30	23,81	34	26,98	126
Skryf	32	25,40	25	19,84	35	27,78	34	26,98	126
<u>Pedi :</u>									
Praat	51	40,48	21	16,67	21	16,67	33	26,19	126
Lees	52	41,27	22	17,46	19	15,08	33	26,19	126
Skryf	50	39,68	19	15,08	24	19,05	33	26,19	126
<u>Zoeloe :</u>									
Praat	30	23,81	32	25,40	48	35,10	16	12,70	126
Lees	31	24,60	25	19,84	54	42,86	16	12,70	126
Skryf	25	19,84	22	17,46	63	50,00	16	12,70	126
<u>Swazi :</u>									
Praat	5	3,97	10	7,94	59	46,83	52	41,27	126
Lees	2	1,59	12	9,52	57	45,24	55	43,65	126
Skryf	2	1,59	9	7,14	59	46,84	56	44,44	126

Tabel 4 vervolg

Taalvaardigheid	Goed		Gemiddeld		Swak		Geen kennis		Total
	N	%	N	%	N	%	N	%	
<u>Xhosa :</u>									
Praat	19	15,08	22	17,46	50	39,68	35	27,78	126
Lees	18	14,28	16	12,70	55	43,65	37	29,37	126
Skryf	17	13,49	10	7,94	62	49,21	37	29,37	126
<u>Venda :</u>									
Praat	13	10,32	5	3,97	49	38,89	59	46,83	126
Lees	13	10,32	8	6,35	46	36,51	59	46,83	126
Skryf	12	9,52	3	2,38	52	41,27	59	46,83	126
<u>Shangaan/Tsonga :</u>									
Praat	12	9,52	11	8,73	42	33,33	61	48,41	126
Lees	11	8,73	11	8,73	41	32,54	63	50,00	126
Skryf	9	7,14	11	8,73	43	34,13	63	50,00	126
<u>Ndebele :</u>									
Praat	2	1,59	9	7,14	54	42,86	61	48,41	126
Lees	3	2,38	4	3,17	54	42,86	65	51,59	126
Skryf	2	1,59	4	3,17	55	43,65	65	51,59	126

2.6 Huwelikstaat

Honderd en sestien mans is getroud en 10 ongetroud. Die volgende tabel gee 'n aanduiding van hoe die huweliksbevestiging plaasgevind het.

Tabel 5

Hoe is u getroud	N	%
Christelike seremonie alleen	34	26,98
Siviele seremonie alleen	7	5,56
Christelike en siviele seremonie/Beide maniere	74	58,73
Bantoegegewoontes	1	0,79
Nie van toepassing nie	10	7,94
	126	

Van die 10 ongetroudes het een beweer dat hy ongetroud gaan bly, terwyl die ander op beide maniere gaan trou.

2.6.1 Lobola

Uit hierdie elite het 112 van die 116 getroudes lobola betaal, want lobola word nie deur gegradeerde beskou as bruidskat nie, maar as 'n manier om die ouers te bedank vir die dogter. Deesdae is dit blykbaar ook 'n statussimbool en die vrouens waardeer so 'n man skynbaar ook meer - hulle voel veiliger en meer gebonde. Van die 9 ongetroudes wat die huwelikstaat gaan aandurf is 8 van plan om ook lobola te betaal, terwyl een nog onseker is.

2.7 Kerkgenootskap

Die begrip is onderverdeel in :

2.7.1 Ortodokse, historiese kerke

Alle kerke wat nog affilieer is by en/of sitting het op blanke sinodes, of wat nog glo aan die ou, ortodokse leerstellings.

2.7.2 Herlewingskerke

Die kerke wat 'n kragdadige bekeringsondervinding van sy lidmate vereis gepaardgaande met 'n sterk emosionele ondervinding, sodat sulke lidmate 'n hernieuwe belangstelling in gebed het, "in tale spreek", sowel as 'n drang om ander ook tot bekering te bring.

2.7.3 Separatistekerke

Die kerke waarin beide lidmate en leiers Swartes is en wat weggebreek het van 'n Westerse sending-kerk of deelgenootskap, sodat hulle selfstandig kan optree en uitdrukking gee aan inheemse leierskap en 'n inheemse interpretasie van die geloof. Hier tree dikwels 'n vorm van ver menging van die Christelike geloof en tradisionele godsdienselemente na vore.

2.7.4 Ander groepe

Hulle erken God as Vader (Jehova) maar nie Christus as die Seun en Verlosser nie, en glo nie aan die Hiernamaals nie.

Tabel 6

Kerkgenootskap	N	%
Geen	2	1,59
<u>Ortodokse kerke :</u>		
Anglikaanse Kerk	17	13,49
Bantoe Presbiteriaanse Kerk	10	7,94
Evangeliese Lutherse Kerk	22	17,46
Metodiste Kerk van Suid-Afrika	19	15,08
N G Kerk in Afrika/N G Sending Kerk en		
Gereformeerde Kerk	17	13,49
Rooms Katolieke Kerk	14	11,11
United Congregational Church	4	3,17
Swiss Mission	4	3,17
<u>Herlewingskerke :</u>		
Bantoe Baptiste Kerk	1	0,79
Assemblies of God	1	0,79
Bantu Church of Christ	1	0,79
Sewende Dag Adventiste	1	0,79
African Gospel Church	1	0,79
African Methodist Episcopal Church	3	2,38
<u>Separatistekerke :</u>		
Zion Christian Church	2	1,59
Order of Ethiopia	1	0,79
Pentecostal Holiness	2	1,59
Pentecostal Church of Africa	1	0,79
Bantu Methodist (Donkey Church)	1	0,79
<u>Ander genootskappe :</u>		
Jehova se Getuies	1	0,79
	125	

Agt en sewentig lidmate van bogenoemde kerke woon die dienste gereeld by, 25 somtyds, 18 ongereeld terwyl een nooit meer gaan nie.

2.8 Lidmaatskap van professionele verenigings

Tabel 7

Aard van Lidmaatskap	N	%
Nee	23	17,97
Ja - geen verduideliking	12	9,38
Beroepsprofessionele verenigings	90	70,31
Ander professionele verenigings	2	1,56
Besig om aan te sluit	1	0,78
	128	

2.8.1 Bywoning van professionele verenigingsvergaderings

Tabel 8

Aard van Bywoning	N	%
Baie gereeld/Elke vergadering	70	55,56
Somtyds/So dikwels as moontlik	11	8,72
Selde	18	14,29
Nooit	3	2,38
Nie lede van so 'n vereniging nie	23	18,25
	125	

Volgens 'n woordvoerder van die Departement van Bantoe-onderwys word dit nie van die onderwysers verwag om lid te wees van professionele verenigings of om vergaderings by te woon nie. Dit is uitsluitlik hulle eie keuse. Meer as die helfte van die mans het lede van sulke verenigings geword omdat hulle professionele kontak met mede-lede wou hê om hulself sodoende verder te ontwikkel en om professionele belangte bevorder. Sommige word lede omdat dit hulle mondstuk by die Departement is.

2.9 Lidmaatskap van sosiale verenigings

Tabel 9

Aard van Lidmaatskap	N	%
Nee	31	19,75
Ja - geen verdere inligting nie	10	6,37
Kerklike verenigings	38	24,20
Sportsklubs	24	15,13
Kulturele verenigings	26	16,55
Stokvel/Begrafnisdiensgroep/Umhlabas-, Panoramabeleggings	18	11,46
Welsynsverenigings	4	3,83
	155	

Uit bogenoemde tabel kan afgelei word dat hierdie respondentes sosiale mense is. Hulle het aangesluit by sulke verenigings omdat hulle geïnteresseerd is in die kulturele en opvoedkundige vooruitgang van die Swartgemeenskap. Verder stel hulle belang in ontspanning, onthale en vermaaklikhede. Persoonlike-godsdiestige belang geld in die kerklike verenigings en onder hierdie gegradeerde is etlike kerkraadslede. Daar is ook van hulle wat gereeld bioskope en toneelopvoerings bywoon en hulle is merendeels almal tevrede met wat aangebied word. Daar is egter sommige wat dit as 'n vermorsing van tyd beskou en ook vind dat dit somtyds ontbreek aan estetiese waardes.

2.10 Vryetydsbesteding

Die groep met vryetyd, spandeer dit op verskillende maniere. Sommige het gelees, ander het studeer, tuin gemaak of ontspan. Daar is onder hierdie groep 7 skrywers/digters wat hulle vryetyd uitsluitlik hieraan gewy het. Tennis is die geliefkoosde sport onder diegene wat die tyd gehad het om deel te neem aan sport. Sokker is die volgende gewilde sportsoort.

Dit blyk dat hierdie elite uiters belesse is. Dagblaaie word die meeste gelees waarvan die Rand Daily Mail 'n leserstal van 73 het, terwyl die Star en The World

elk deur onderskeidelik 50 gelees word. Vier mans van hierdie groep lees elk 4 koerante daagliks; drie en dertig lees 3 koerante daagliks; nege en dertig 2 daagliks, terwyl nege en twintig 1 koerant per dag lees.

Die weeklikse koerante het 'n leserstal van 166. Hiervan is die Sunday Times bo-aan die lys met 72, met Rapport tweede met 19 lesers; terwyl The Weekend World 11 lesers trek. Een persoon lees 4 weeklikse koerante naamlik die Sunday Times, Sunday Express, Weekend World en Moeletsi Wa Basotho; terwyl ses persone 3 weeklikse koerante lees. Die res lees 2 of 1 weeklikse koerante. Honderd en vyftien van hierdie gegradeerde lees ook gereeld tydskrifte waarvan die Readers Digest 'n leserstal van 21, To the Point en Drum albei 18 het. Drie persone ontvang 4 tydskrifte, vier 3, een-en-twintig 2, terwyl agt-en-veertig mans 1 tydskrif ontvang.

Vaktydskrifte trek 'n leserstal van 60, waarvan drie mans 3 lees – een van hulle lees onder andere Standpunte wat net deur 'n klein groep Afrikaner intellektuelers gelees word. Vyf mans ontvang 2, terwyl nege-en-dertig 1 vaktydskrif gereeld lees.

2.11 Opsomming

Uit hierdie groep van 126 Universiteit van Suid-Afrika gegradeerde het meer as 'n drie-kwart in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte grade ontvang, en is merendeels in 'n opvoedkundige rigting werksaam. Tien uit die groep is nog ongetroud. Met die uitsondering van vier, het die ander mans lobola betaal toe hulle getroud is. Meer as drie-kwart van hulle is lidmate van die geskiedkundige, ortodoxe kerke en woon gereeld die ere-dienste by. Hulle is 'n uiters sosiale groep en bedryf ook stokperdjies in hulle vryetyd. Die Sothos is die mees ver-teenwoordigende volksgroep.

2.11.1 Summary

Out of a group of 126 University of South Africa graduates more three-quarters received degrees in the Faculty of Arts and were mostly educationists. Most come from the Sotho tribal group. Ten are still single. With the exception of 4, the married men paid lobola. More than three-quarters of them belong to the historical, orthodox Churches, and they attend services regularly. They form a social group who still find time for hobbies in their spare time. They are also keen readers of newspapers and periodicals.

3. ONDERWYS EN VERDERE OPLEIDING

Almal het 'n akademiese skool bygewoon.

3.1 Skoolgebied

Stedelike gebiede omvat in hierdie studie die voorstede met betrekking tot stedelike omgewings in die Pretoria-Witwatersrand-Vereenigingkompleks, Durban-Pietermaritzburg, Bloemfontein, Kimberley, Oos-Londen, Port Elizabeth en Kaapstad. Semi-stedelike gebiede is die groot dorpe wat in wese stedelik is met betrekking tot die nywerhede, maar waar landelike omgewings nog deurslaggewend is, soos Zwelitsha te King William's Town, Seshego te Pietersburg, Madadeni en Ozisweni te Newcastle, Temba te Hammanskraal, Thlabane te Rustenburg. Die landelike gebiede sluit al die ander dorpies en gehuggies in waar net skole, winkels en kerke is, asook die suwer landelike gebiede. Omdat so 'n onbeduidende getal respondentе by semi-stedelike gebiede betrokke was, is dié gebiede ingesluit by landelike gebiede.

Van die 112 respondentе wat hierdie vraag beantwoord het, het 40 in die stede skool gegaan, terwyl die res landelike skole bygewoon het.

3.2 Hoogste skoolstanderd bereik

Tabel 10

Standerd voltooi	N	%
St VI plus Laeronderwysdiploma	1	0,79 *
St VIII plus Primêre onderwysdiploma	20	15,87 **
St X	90	71,42
	111	

* en ** : Die graad Baccalaureus Educationis

'n Student kan op die volgende voorwaardes tot die studie toegelaat word indien hy 'n onderwysersopleiding gehad het waarvoor 'n matrikulasie- of skooleindsertifikaat nie 'n voorvereiste is nie, as hy

- i) bewys lewer van vyf jaar bevredigende onderwys; en
- ii) by een en dieselfde eksamen slaag in die vier vakke Fundamentele Pedagogiek, Empiriese Opvoedkunde, Historiese Opvoedkunde en Didaktiek en Vergelykende Opvoedkunde.

Universiteit van Suid-Afrika Jaarboek 1974 p 108 E.3(b)⁸

3.3 Eksamendatum

Tabel 11

Datum van Eksamen	N	%
- 1945	8	6,34
1946 - 1949	17	13,49
1950 - 1953	14	11,11
1954 - 1957	21	16,67
1958 - 1961	14	11,11
1962 - 1965	28	22,22
1966 +	7	5,56
	109	

3.4 Skoolindeksamenvakke

3.4.1 Moedertaal

Tabel 12

Moedertaal	N	%
Zoeloe	17	13,49
Xhosa	14	11,11
N/Sotho	35	27,78
S/Sotho	7	5,56
Setswana	12	9,52
Tsonga	3	2,38
Venda	6	4,76
	94	

3.4.2 Amptelike Tale

Tabel 13

Amptelike Tale	N	%
Afrikaans alleenlik	1	0,79
Engels alleenlik	22	17,46
Beide	73	57,94
	96	

3.4.3 Vreemde Tale

Tabel 14

Vreemde Tale	N	%
Latyn	10	7,94
Geen	86	68,25
	96	

3.4.4 Wetenskapvakke

Tabel 15

Wetenskapvakke	N	%
Geen	1	0,79
Een wetenskapvak	33	26,18
Twee wetenskapvakke	47	38,88
Drie wetenskapvakke	14	10,31
Vier wetenskapvakke	1	0,79
	96	

Biologie is geneem deur 22 respondentie wat net een wetenskapvak geneem het.

3.4.5 Handelsvakke

Tabel 16

Handelsvakke	N	%
Boekhou	3	2,38
Boekhou en Handelsrekene	3	2,38
Handelsreg	3	2,38
Ekonomie	1	0,79
Handel	5	3,97
Handelsreg en Ekonomie	1	0,79
Geen	80	63,49
	96	

3.4.6 Sosiale Studies

T Tabel 17

Sosiale Studiesvakke	N	%
Geskiedenis	32	25,40
Aardrykskunde	9	7,14
Geskiedenis en Aardrykskunde	51	40,48
Geen	4	3,17
	96	

3.4.7 Skoolstanderds gedruip

Van die 126 respondentte het 105 nooit op skool gedruip nie, 8 moes St X herhaal, terwyl 'n verdere 8 in ander standerds nie die paal kon haal nie.

3.4.8 Skoolevaluasie

Van die 117 bruikbare antwoorde het 108 mans 'n hoë, byna idealistiese dunk van hulle skool gehad, terwyl die res gedink het dat dit vervelig of die standaard te hoog was.

3.5 Naskoolse opleiding

Tabel 18

Naskoolse opleiding	N	%
Universiteit en opleidingskolleges	181	97,31
Ander	3	1,62
	184	

Hierdie groep Universiteit van Suid-Afrika-oudstudente besit onder hulle 184 papier-kwalifikasies waarvan 114 deur deeltydse studie verkry is.

3.5.1 Graadvakke

Tabel 19

Graadvakke	N	%
B A	94	75,20
B A Regte	8	6,40
B Educ	7	5,60
B Comm	2	1,60
B A (S W)	3	2,40
B Sc	3	2,40
B Theol	2	1,60
	118	

3.5.2 Beurse/Lenings

Sewentig van hierdie gegradeerde moes vir hulle eie studies betaal maar die

ander het die voorreg gehad om beurse, lenings of toekennings te ontvang. Agt en sestig persent van diegene wat 35 jaar en jonger is het beurse/lenings gehad; vyf en dertig persent van respondenten tussen 36 en 45 jaar, terwyl net vier en twintig persent van die van 46 jaar en ouer so gelukkig was. Hieruit blyk dit dat daar deesdae, ook vir die Swartman wat verder wil studeer, meer beurse en/of lenings beskikbaar is.

3.6 Redes vir verbetering van kwalifikasies

Een van die sosiologies-belangrike vrae is waarom die respondent sy kwalifikasies wou verbeter. Drie en vyftig persent van hierdie gegradeerde doen dit om persoonlike redes omdat hulle 'n dors na kennis het of die waarde van meer onderwys besef, en omdat hulle voel dat hulle dan bekwamer sal wees. Maar daar is egter mans wat verder studeer het omdat hulle status sodoende verbeter is of vir die akademiese prestige daaraan verbonde. Meer as die helfte van hulle besef dat daar ekonomiese voordele saamhang met hoër kwalifikasies. Die hoof motiveringsdrang onder alle Swartwerkers naamlik die diens aan hulle volksgenote, kom hier ook tot uiting.

3.7 Bevrediging verkry van huidige kwalifikasies

Ongeveer 29% van die respondenten is tevrede met hulle prestasies, omdat hulle lewensdoel bereik is, naamlik volksdiens in die gekose studierigting. Daar is ook finansiële gewin by betrokke, want een persoon meld dat sy salaris verbeter het van R32 tot + R370 per maand. Die oorgrote meerderheid van 69% voel egter nog nie tevrede nie. Een en veertig respondenten wil hulle kwalifikasies verder verbeter, terwyl 8 se lewensambisie 'n doktorsgraad is.

3.8 Opsomming

Al die respondenten was op 'n akademiese hoërskool, meesal op die platteland. Negentig van hulle is in besit van 'n matrikulasiessertifikaat en 39 het voor 1945 die eindeksamen afgelê. Die meerderheid van hierdie mans het Baccalaureus grade in die Lettere en Wysbegeerte bestudeer. Uit die 54 respondenten wat beurse/lenings ontvang het, was 52% jonger as 36 jaar. Behalwe die bloot finansiële gewin wat gekom het met die verbetering van hulle kwalifikasies, doen sommige respondenten dit vir status of akademiese prestige. Die hoof motiveringsdrang van alle Swart

werkers kom ook tot uiting in die drang om diens aan hulle volk te verrig of om hulle Swart medemense te help.

3.8.1 Summary

All respondents attended academic high schools, mostly in rural areas. Ninety of them attained the matriculation certificate, of whom 39 received this certificate before 1945. The majority of these men read for the Bachelors degree in Arts. Of this group 54 obtained bursaries/loans to complete their studies and of these 52% were younger than 36 years. Except for the financial gain coming from the improvement of their qualifications, it was also done for status or academic prestige, but service to their people or helping their fellow Blacks, was the outstanding motivation.

4. WERKSGESKIEDENIS EN BEROEPSMOBILITEIT

4.1 Ouderdom toe eerste betrekking aanvaar is

Tabel 20

Ouderdom	N	%
20 jaar en jonger	24	19,05
20 - 22	30	23,81
22 - 24	22	17,46
24 - 26	34	26,98
26 - 28	10	7,94
28 jaar en ouer	6	4,76
	126	

4.2 Beroepsrigting

Van die 126 respondentē het 92 net een betrekking tot op datum gehad; 16 het twee soorte werk gedoen, terwyl 17 van drie tot ses verskillende werksoorte gehad het, soos byvoorbeeld arbeider, bode, gewone klerk, ens. Die soorte werk is in drie klasse soos volg verdeel :

4.2.1 Professionele beroepe

Alle beroepe met 'n universiteitsgraad as voorvereiste en waarin persone gedurende werksure hulle uitsluitlik aan die beoefening van die beroep wy en waarvan die eindresultaat hulle eie verantwoordelikheid is, (byvoorbeeld skoolhoofde, inspekteurs van skole, onderwysers, en personeelbeamptes). Honderd en twee persone uit hierdie gegradsueerde se beroepslewe is uitsluitlik aan hulle professie gewy, waaronder een professor, nege lektore asook ander opvoedkundiges werkzaam is.

4.2.2 Professioneel-klerklike beroepe

'n Universiteitsgraad is 'n vereiste, maar die eindresultaat is nie hulle eie verantwoordelikheid nie, (byvoorbeeld wanneer 'n persoon 'n assistent van die professionele beampte is). Hieronder val taalassistentes, professionele-assistentes of ingeskreve klerke by prokureurs of die Departement van Justisie. Negentien van die respondentē was ten tye van hierdie ondersoek werkzaam in hierdie kategorie, (byvoorbeeld as taalassistent by Blanke universiteite, waar hulle studente net behulpsaam moes wees in praktiese taalgebruik, maar nie self die eksamens in hulle vakke kon afneem nie).

4.2.3 "Ander" betrekkinge

Alle "ander" soort werk in die Staatsdiens, nywerheid of sakewereld met ander woorde die betrekking wat gedoen is voordat besluit is om verder te studeer of om finansieel sulke studies te kon bekostig, (byvoorbeeld klerk, fabrieksarbeider, skoonmaker en ander waarvoor 'n universiteitskwalifikasie nie 'n voorvereiste is nie soos huurmotorbestuurder).

4.3 Gemiddelde tyd spandeer aan betrekings

Tabel 21

Aantal jare spandeer aan betrekings	N	%
2 jaar en minder	7	5,55
2 jaar - < 5 jaar	20	15,87
5 jaar - < 10 jaar	31	24,60
10 jaar - < 15 jaar	25	19,84
15 jaar - < 20 jaar	26	20,63
20 jaar en langer	15	11,91
	124	

Tabel 22

Ouderdom vs gemiddelde tyd spandeer aan betrekking	minder as 2 jaar	2 - < 5 jaar	5 - < 10 jaar	10 - < 15 jaar	meer as 15 jaar	Totaal
35 jaar en jonger	6	16	19	1	0	42
36 - 45 jr	1	2	9	19	25	56
46 jaar en ouer	0	2	3	5	16	26
Totaal	7	20	31	25	41	124

Nege en dertig persent van hierdie groep was al langer as 20 jaar in dieselfde betrekking werksaam.

4.4 Lengte van beroepslewe

Tabel 23

Aantal jare spandeer aan beroepslewe	N	%
5 jaar en minder	9	7,14
5 jaar - < 10 jaar	31	24,60
10 jaar - < 15 jaar	25	19,84
20 jaar - < 25 jaar	12	9,52
25 jaar en langer	16	12,70
	124	

4.5 Werksgebied

Gedurende hierdie ondersoek is 42 (33,33%) respondentie in stedelike - 72 (57,14%) in landelike gebiede, en 9 (7,14%) in verskillende gebiede (landelik en stedelik as gevolg van hulle werksopset) werksaam.

4.6 Werksverlatingsredes

Daar is van die veronderstelling uitgegaan dat gegradeerde Swartes 'n mate van arbeidsmobiliteit sou toon. Derhalwe is daar ook 'n vraag met betrekking tot die redes waarom hulle die eerste werk verlaat het. Uit die groep van 126 respondentie verrig 92 net een soort werk, 16 het twee soorte, terwyl 17 reeds in drie tot ses verskillende betrekings werksaam was sedert hulle die skool verlaat het. Sommige was gelukkig in soverre hulle dadelik kon gaan skool hou, terwyl ander eers ander werk moes verrig voordat hulle die gekose beroep kon volg.

4.6.1 Persoonlike redes

Elf persent van die antwoorde val in hierdie kategorie want hulle is byvoorbeeld ongelukkig in hulle werk of het besluit om terug te gaan skool toe, of hulle vind dat die werk oninteressant en vervelig is.

4.6.2 Opwaartse professionele-mobiliteit

Hieronder val diegene wat in hulle beroep bevorder is van byvoorbeeld gewone onderwyser na skoolhoof en van laasgenoemde na inspekteur van onderwys.

4.6.3 Opwaartse finansiële mobiliteit

Tien persent van die respondentē het hulle eerste werk verlaat of bedank as gevolg van swak lone of omdat hulle 'n beter betaalde werk kon kry.

4.6.4 Horizontale mobiliteit

In hierdie kategorie val diegene ($N = 58$) wat nog steeds dieselfde soort werk doen en ($N = 12$) wat verplaas is van een gebied na 'n ander.

4.6.5 Afwaartse mobiliteit

Hieronder val diegene wat afgedank is of wie se pos afgeskaf is. Dit het betrekking op slegs 2 persone gehad.

4.7 Addisionele opleiding

Agt en sestig persent van hierdie mans het geen addisionele opleiding ontvang nie, terwyl 27% merendeels praktiese opleiding gehad het in welsyns- en ontspanningskursusse sowel as in praktiese personeelbestuur.

4.7.1 Plek waar hierdie opleiding ontvang is

Tien persent van hulle het indiensopleiding ontvang of is gedurende veldwerk verder opgelei. 'n Paar respondentē het dit as voltydse studente op universiteit ontvang terwyl sommige oorsee in Duitsland, Groot Brittanje of in die Verenigde State van Amerika opgelei is.

4.7.2 Evaluasie van hierdie opleiding

Ses en twintig respondentē, van diegene wat addisionele opleiding ontvang het, dink

dat dit goed, bevredigend en die moeite werd is, en vyf en twintig persent van hulle vind hierdie opleiding nuttig.

4.8 Werkstevredenheid

Uit die beskikbare gegewens word aangeleid dat 58 van respondente dit nooitoorweeg het om van betrekking te verander nie, terwyl die res dit wel beoog het. Hier is 24% van die mans ontevrede met die swak salaris, terwyl 7% as rede noem die houding wat hulle mede-werkers inneem. 'n Verdere 4% antwoord word getrek deur hulle ontevredenheid met die diensvoorwaardes.

4.8.1 Redes van werkstevredenheid

Een en twintig persent respondente was tevrede met die werk self waarvan die belangrikste motief die beskouing was dat dit hulle plig is om hulle volk op te voed of die maatskaplike diensmoontlikhede inspireer hulle. Sommige voel geroepe om die Goeie Nuus van Redding aan die mensdom te verkondig. Met diens omstandighede in die algemeen was 8% heeltemal tevrede.

Elf persent van die redes kan toegeskryf word aan die vrees vir die onbekende en 9 mans se redes is toegeskryf aan die sekuriteit van hulle gesinne of die bestaansbeveiliging aan die betrekking verbonde.

Om ekonomiese redes bedank 16% nie, met die opvallendste rede dat daar geen ander gunstiger alternatief is nie.

4.8.2 Voorgenome beroep

Tabel 24

Voorgenome beroep	N	%
Onderwys	80	63,48
Wet	13	10,32
Sakewêreld	9	7,14
Medisyne	6	4,76
Ander : Staatsdiens/Predikant/Radio- roeper/Verpleëer/Musikant	12	9,51
Onseker	5	3,96
	125	

Redes is nie aangevra om die beroepskeuse te verduidelik nie, maar as die respondenten se volksgroepe met hulle voorgenome beroepe vergelyk word, kom daar interessante gegewens na vore. Uit die 67 Sohos wou 49 onderwysers word, 5 die sakewêreld betree, 4 dokters word, 3 prokureurs wees, 4 wou "ander" beroepe volg en 2 was onseker. Onder die 37 Ngunis wou 15 hulle in die onderwysberoep, 4 in die sakewêreld, 7 in die regte en 8 in "ander" beroepe begewe, terwyl 3 onseker was. Van die 11 Vendas wou 9 onderwysers word en 2 mediese praktisyns. Uit die 7 Shangaan/Tsongas was 4 se keuse die onderwys en 3 s'n die regte. Die 3 Ndebeles wou onderwysers word.

4.8.3 Alternatiewe beroep

Tabel 25

Alternatiewe beroep	N	%
Nog steeds dieselfde - geen verduideliking	34	23,29
Prokureur	19	13,01
Industriële personeelbeampte	15	10,27
Voltydse lektor by 'n Swart universiteit	13	8,90
Sakeman	11	7,53

Tabel 25 vervolg

Alternatiewe beroep	N	%
Medisyne	5	3,42
Inspekteur van skole	5	3,42
Onderwyser	8	5,47
Predikant	3	2,05
Boer	3	2,05
Ander	17	11,56
Niks besonders nie - dit moet net betalend wees	1	0,68
	134	

4.8.4 Beroepsverwagtings oor 5 jaar

Tabel 26

Beroep oor 5 jaar	N	%
Lektor by 'n Swart universiteit	15	11,11
Inspekteur van skole	11	8,15
Prokureur	10	7,41
Industriële personeelbeampte	7	5,19
Skoolhoof	6	4,44
Sakeman	6	4,44
Staatsdiens - geen verduideliking nie	3	2,22
Nog steeds onderwyser	45	33,33
Nog steeds Inspekteur van skole	8	5,93
Nog steeds Lektor	6	4,44
Ander	14	10,36
	128	

Wanneer Tabel 24 met hierdie een vergelyk word, is dit opmerklik dat Lektor by 'n Swart universiteit nou voorkeur geniet bo Prokureur. Dieselfde geld vir Inspekteur van Skole.

4.8.5 Beroepsverwagtings oor 10 jaar

Tabel 27

Beroep oor 10 jaar	N	%
Sakeman	15	10,56
Prokureur	12	8,45
Assistent-sekretaris van Onderwys	1	0,70
Staatsdiens - geen verdere verduideliking	4	2,82
Politikus	3	2,11
Predikant	1	0,70
Pensioenaris	5	3,50
Ander : skrywer, mediese praktisyn ens.	10	7,00
Nog steeds onderwyser	40	28,17
Nog steeds Inspekteur van Skole	23	16,20
Nog steeds Lektor/Staflid by 'n Swart universiteit	14	9,86
Nog steeds Bibliotekaris	2	1,40
Nog steeds Boer	2	1,40
Nog steeds Industriële Personeelbeampte	6	4,20
Nog steeds Kultuurorganiseerder	1	0,70
	139	

Wanneer die tabelle van die huidige beroep, voorgenome beroep, alternatiewe beroep, beroep oor 5 jaar en beroep oor 10 jaar met mekaar vergelyk word, is dit duidelik dat hier wel beroepsmobiliteit plaasvind maar nie tussen verskillende beroepe nie. Dit stem ooreen met die bevinding van Rogoff, Natalie (1953)⁶, dat beroepsmobiliteit van 'n individu plaasvind in dieselfde beroeps-kategorie en nie van een beroep na 'n ander nie.

Die ontwikkelde Swartman se strewе of aspirasie (naamlik dit wat hy hoop om te word) teenoor sy verwagtings (naamlik dit wat hy dink hy sal bereik) kom duidelik na vore wanneer sy strewes, sy verwagte beroep oor 5 jaar en die verwagte beroep

oor 10 jaar vergelyk word. Tien persent van hierdie elite se strewes was om prokureur te word, dog in die volgende tabel het slegs 7% kans gesien om dit te bereik, terwyl na 10 jaar 8% nog sulke aspirasies het. Die streve om sakeman te wees is in die eerste tabel by 8% aanwesig, terwyl in die tweede en derde tabel onderskeidelik 4% en 11% van hierdie persone sulke verwagtings het. Dit was 3% van die mans se ideaal om inspekteur van skole te word - na 5 jaar sal 14% van hulle hierdie ideaal bereik en na 10 jaar sal 16% van hulle hierdie stap bereik het. Bogenoemde bevindings is teenstrydig met Brandel Syrier se bewerings in Reeftown Elite (1971, p 288)¹ waarin sy melding maak van die opportunistiese houding wat daar heers ten opsigte van onderwys en opvoeding. Sy beweer : "They moved from one educational institution to another. Searching tirelessly for new openings, they changed patrons and bursary givers as easily as they changed employers and employments ... they abandoned one educational aim for another and one profession for another, changing their educational aspirations according to their changing occupational orientation".

4.8.6 Beroepsbevrediging

Die respondentie is gevra om aan te dui in watter beroep hulle die hoogste bevrediging verkry het.

Tabel 28

Beroep waarin hoogste bevrediging verkry is	N	%
Geen	3	2,38
Onderwys	39	30,95
Prinsipaal van 'n Sekondêre Skool	1	0,79
Inspekteur van Skole	5	3,97
Organiseerder van Volwasse Onderwys	1	0,79
Lektor by een van hulle eie universiteite	12	9,52
Opleidingskonsultant	1	0,79
Prokureur/Ingeskrewe Klerk	9	7,14
Sakeman	6	4,76
Huidige beroep - geen verdere verduidelikings	5	3,97

Tabel 28 vervolg

Beroep waarin hoogste bevrediging verkry is	N	%
Klerk - geen verdere verduideliking nie	1	0,79
Boer	1	0,79
Administrasie - geen verdere verduideliking nie	1	0,79
Medisyne	1	0,79
Woongebiedsuperintendent in my tuisland	1	0,79
	91	

4.8.7 Redes aangevoer vir beroepsvoorkeur

Vyf-en-sestig persent van die mans voel om persoonlike redes bevredig omdat hulle dit as 'n roeping beskou om mense te help om hulleself te verbeter, of omdat dit bevrediging verskaf om 'n goeie werk deeglik te doen. Ander respondente beskou sulke werk as 'n aansporing vir hoër diens. Die finansiële sekuriteit wat aan sulke beroepe verbonde is, is verdere redes vir sodanige voorkeur. Omdat hulle so positief is ten opsigte van beroepskeuse kan hulle maklik met buitestanders daaroor gesels.

In sosiologiese vraelyste is die vraag hoekom mense werk 'n baie belangrike aspek. By die beoordeling van die beantwoording van hierdie vraag word gebruik gemaak van Maslow se motiveringsteorieë omdat 'n persoon se behoeftes sy motivering, gedrag en houdings beïnvloed.

4.8.8 Aspekte van Beroepsbevrediging:

4.8.8.1 Faktore wat verband hou met die werk self

Wat die werk self betref voel 30% van die onderwysers dat hulle direkte kontak met die leerlinge het wanneer hulle skoolhou of lesings gee. Ander hou die meeste daarvan om notas op te stel oor taalwerk, letterkunde, of praktiese taaldril. Skoolinspeksie is die aspek wat 'n verdere 9 bevredig. Samehangend hiermee beweer nog 'n groep dat hulle onderwysers help om beter metodes van onderwys

te vind. 'n Verdere 5 onderwysers kry die meeste bevrediging uit die feit dat hulle studente nie net leer om die eksamens te slaag nie maar om die skoliere verder op te voed.

4.8.8.2 Faktore wat verband hou met die werkgewer

Die verantwoordelikheid wat sommige van die respondenten moet aanvaar om ouers, onderwysers en skoliere van raad te bedien, gee die meeste bevrediging. Van die personeelbeamptes is verantwoordelik vir die opleiding van werkers sowel as die reëling van opknappingskursusse, terwyl navorsingswerk die verantwoordelikheid van 6 mans is.

4.8.9 Waarom word van spesifieke betrekings gehou?

Die redes waarom respondenten van hulle betrekings gehou het of nie, is onderverdeel in die volgende kategorieë, naamlik persoonlike, werks-, werkgewers- en sosiale dryfvere.

4.8.9.1 Persoonlike redes

Ses-en-sestig persent respondenten het om persoonlike redes van hulle spesifieke betrekings gehou omdat dit aan hulle volkome, geestelike bevrediging verskaf. Tien persone beweer dat dit hulle 'n "lekker" gevoel gee om moeilike sake op te los of vind dit uitdagend. 'n Ander groep van 7 meen dat mense ander kan aanspoor of deur hulle aangespoor word, en dat dié uitruiling van idees stimulerend is. Om persoonlike redes voel een man egter dat die betrekking hom nie pas nie.

4.8.9.2 Werksredes

Ses mans voel oortuig dat dit vir hulle 'n plesier is om kennis te verstrek, terwyl ander die ervaring het en weet hoe die "wet" werk.

4.8.9.3 Sosiale redes

Hierdie elite se naasteliefde kom onder hierdie kategorie te voorskyn. Sommige van hulle beweer dat dit die beste kanse bied om ander te help, andere dat dit 'n nasionale verantwoordelikheid is, terwyl 3 mans daarvan hou omdat hulle humaniste is.

4.8.10 Beroepsfrustrasies :

Net 17% van die persone wat hierdie vraag beantwoord het, is gelukkig in hulle werk, terwyl 80% gefrustreerd voel.

4.8.10.1 Persoonlike frustrasies

Om bogenoemde redes het 6% ongelukkig gevoel omdat hulle nie van die buitemuse skool aktiwiteite hou nie. Sommige het jaloerse kolgas wat skinder.

4.8.10.2 Werkfrustrasies

Hierdie redes is verantwoordelik vir 'n reaksie van 34% en hier is die gewone klagte van alle onderwysers toonaangewend, naamlik die nasien van skoolwerk. Ten spyte van hulle kwalifikasies is daar geen status aan die werk verbonde nie omdat sommige onderwysers se standaard net nie verbeter nie.

4.8.10.3 Werkgewerfrustrasies

Sulke frustrasies is verantwoordelik vir 40% van die klagtes. Veertien respondenten voel dat die salaris te min is - hulle werk hard en word nie betaal nie. Sewe voel gefrustreer omdat die klaskamers oorvol is en 6 het klagtes omdat die bevordering te stadig is. Verskillende aspekte van rassegevoelens het 12 gefrustreerd laat respondeer.

4.9 Maslow se motiveringsteorieë

4.9.1 Fisiologiese behoeftes

In die hiërargie van behoeftes staan die fisiologiese behoeftes heel onder in die rangorde. Hieronder val die primêre behoeftes, byvoorbeeld honger, dors, beskutting, met ander woorde, "kos en 'n dak oor jou kop". Die mens leef vir brood alleen – wanneer daar geen brood is nie. Hierdie behoeftes is onder die omstandighede sterker as alle ander behoeftes en eers wanneer dit bevredig word, kom die ander na vore. Selfs in die geval van hierdie uitgelese groep gegradsueerde is dit by 54% van hulle een van die belangrikste motiveerders naamlik om 'n verdienste te hê sodat hulle familiebehoeftes bevredig kan word. Aangesien hierdie 'n posopname was, is dit moontlik dat hierdie vraag oppervlakkig ingevul is, derhalwe beweer so 'n groot groep dat hulle net vir kos en klere werk.

4.9.2 Sekuriteitsbehoeftes

Sekuriteit is die volgende behoeftes wat bevredig moet word, naamlik beskerming teen die gevvaar van deprivasie as gevolg van onvoldoende vergoeding of lone met die oog op primêre en sekondêre behoeftes. Ses respondentes is hierdeur gemotiveer.

4.9.3 Affiliasiëbehoeftes

Die affiliasiëbehoeftes kom na vore wanneer 'n mens homself nie meer fisies bedreig voel nie, met ander woorde 'n mens het die sosiale behoeftes om tot 'n groep te behoort en deur hulle aanvaar te word. Hierdie soort behoeftes kom baie min onder Swartes voor omdat hulle hulself as behorende tot 'n groep beskou. Net een respondent het gaan werk omdat hy 'n behoeftes aan geselskap gehad het.

4.9.4 Waarderingsbehoeftes

Hierdie kategorie kom hoër op in die rangorde van die behoeftes en word verder verdeel in twee groepe, naamlik eerstens dié wat met 'n persoon se eiewaarde

verband hou soos byvoorbeeld die behoefte aan selfvertroue, onafhanklikheid, kennis en prestasies; tweedens dié wat in verband staan met reputasies, soos byvoorbeeld dié van statuserkenning, respek en waardering deur ander. Die meeste respondenten wat onder hierdie kategorie resorteer werk om hulle eie kinders, sowel as hulle sibbe op te voed.

4.9.5 Selfverwesenlikingsbehoeftes

Die hoogste behoefte is dié van selfverwesenliking naamlik die volle verwerkliking van eie potensiaal om volgehoue selfontwikkeling te beleef en skeppend te wees in die wydste s'n van die woord. Sewe-en-veertig gegradeerde se antwoorde kom onder hierdie kategorie voor en 18 mans beweer dat hulle dit doen om hulle volk op te voed.

4.10 Evaluasie van beroepsbekwaamheid

Ses-en-sestig persent van die respondenten beskou hulleself as die bekwaamste in een of ander opvoedkundige rigting. Sommige maak net melding van die onderwys terwyl andere spesifiek voorkeur gee aan sekere onderwysrigtings, byvoorbeeld onderrig in bepaalde vakke soos Sotho, Tale of Bybelstudie. Veral word op universiteitsvlak voorkeur gegee aan lesings in Kriminologie, Sielkunde of Sosiologie. In die personeelveld beskou 11% van die mans hulleself as die bekwaamste, terwyl die sosiale of maatskaplike dienste deur 5 persone verkies word, die sakewêreld deur 6 mans en die regsberoep die keuse van 4 respondenten is.

4.10.1 Redes aangevoer vir sodanige evaluasie

In die volgende vraag moes die respondenten redes aanvoer waarom hulle hiervoor die beste gesik is. Ses-en-veertig persent van die antwoorde resorteer in die waarderingsbehoeftekategorie en hier beweer 35% onder andere dat hulle 'n paar tale ken of die kwalifikasies en/of spesiale opleiding daarvoor het. Die bevrediging van die selfverwesenlikingsbehoeftes is die motief in 46% van die antwoorde byvoorbeeld hulie is lief vir skoolhou en geniet dit om met mense te werk. Sommige vind dit 'n interessante veld terwyl 7 hulleself in staat voel om leiding aan onderwysers en

leerlinge te verskaf.

4.11 Bruikbaarheid van beroepsopleiding

Die verandelike het betrekking op die bruikbaarheid van enige beroepsopleiding deur hulle ontvang. Hier reageer 80% positief terwyl 19% negatief respondeer.

4.11.1 Bevrediging van die opvoedkundige behoeftes

Wat die positiewe beantwoording betref besluit 13% dat hulle volledig opgelei is as onderwyser. Daar is egter vyf persone wat die mening toegedaan is dat hulle opleiding onvoldoende is.

4.11.2 Bevrediging van die waarderingsbehoefte

Twaalf persent van die mans voel dat hulle gesikter vir die werk is. Andere dink dat hulle suksesvol is en sommige dat hulle bekwamer in werk is. Maar sommige respondenten huldig die mening dat die werk benede hulle is omdat hulle net assistente is en nie meer verantwoordelikheid dra nie. Ander reken dat die werk nie vir hulle kwalifikasies geskik is nie.

4.11.3 Bevrediging van die selfverwesenlikingsbehoefte

Sommige van die respondenten geniet die werk wat hulle doen en voel gelukkig wanneer hulle dit doen. Ander meen dat hulle 'n aanleg het vir die wet of onderwys. Nog 'n groep voel dat, om opvoedkundige skemas uit te voer, vervulling gee, terwyl dit ook geestelike bevrediging verskaf.

4.12 Houding van die bure ten opsigte van respondent se betrekking

Van hierdie steekproef maak dit onder sommige persone tog saak as die bure neersien op hulle werk.

4.12.1 Agtingsbehoeftes

Persone voel dat onderwysers met hoë agting bejegën moet word en as hulle bure neersien op die onderwysers, dit die kinders in die skole sleg sou beïnvloed.

Die oorgrote meerderheid daarenteen, naamlik 88%, gee nie 'n flenter om wat die bure van hulle betrekkings dink nie. Hulle beweer dat die amp waardig is, en dat dit onmoontlik is dat die bure kan neersien op enigiets wat hulle doen! Verder meen sommige dat dit hulle keuse en hulle s'n alleen is - aangesien dit hulle lewensroeping is en hulle nie maklik beïnvloedbaar is nie, maak ander mense se opinies nie saak nie.

4.13 Evaluering van eie betrekking met dié van vriende

Vier-en-vyftig persent van die respondentie beskou hulle betrekkings as beter, 30% dink dis dieselde, terwyl 14% dit as slechter beskou.

4.13.1 Beter as :

4.13.1.1 Persoonlike redes waarom die betrekking beter is

Vyf respondentie is die mening toegedaan dat hulle 'n beter kans staan om die toekoms van hulle volk te vorm, terwyl andere dink dat die werk kanse vir selfverbetering verleen.

4.13.1.2 Werkredes

Die feit dat hulle ampte vir nikks agteruitstaan nie of dat hulle nooit gebonde is aan 'n kantoor tussen 08h00 tot 17h00 nie is van die redes waarom hulle betrekkings beter is as die van hulle vriende.

4.13.1.3 Werkgewersredes

Wat bogenoemde kategorie betref voel 22 mans dat die salaris en die werksvoorraad beter is, terwyl 7 die mening huldig dat die meeste van hulle vriende,

veral dié in die nywerheidswese, geen sekuriteit in hulle werk het nie. Daar is ook 5 wat onseker is en hulle werk beter as sommige vriende s'n, of dieselfde as ander s'n beskou het.

4.13.2 Dieselde as :

4.13.2.1 Persoonlike redes

Omdat die geleenthede vir alle Swartes beperk is as gevolg van die instromingsbeheermaatreëls, is hulle betrekkings op dieselde vlak as dié van hulle vriende, is die mening gehuldig deur party van hierdie mans.

4.13.2.2 Werksredes

Ses mans dink dat almal se probleme dieselde is, of die feit dat hulle vriendenes hulle opgelei is vir die werk en dieselde tevredenheid ondervind as hulle in die onderwys, oortuig ander dat daar geen verskil is nie.

4.13.2.3 Werkgewersredes

Hieronder is die belangrikste rede dat die voorwaardes van diens en salarisseeners is, terwyl daar van hierdie persone voel dat daar in hulle poste ook diskrimineer word ten gunste van die Indiërs.

Daar is 3 persone wat 'n neutrale houding inneem met die mening dat alle soort beroepe eners is, want dit is 'n diens aan die gemeenskap.

4.13.3 Slegter as :

4.13.3.1 Persoonlike redes

Een man dink dat hulle betrekkings anders as syne en ordentliker is, terwyl twee respondentie die mening huldig dat aangesien hulle met denkende mense te doen het, dit hulle werk slegter maak.

4.13.3.2 Werksredes

'n Onderwyser huldig die mening dat syne slegter is as gevolg van die onontwikkelde omgewing waarin die skool geleë is.

4.13.3.3 Werkgewersredes

Daar is 5 mans wat dink dat hulle betrekkings slegter is omdat hulle die helfte minder betaal word as hulle vriende in ander werksrigtings. Die diensvoorwaardes is ook slegter en daar is weinig kanse vir bevordering.

4.14 Kontak met kollegas

4.14.1 Kontak binne kantoorure

Daar was 'n behoefte om te bepaal tot watter mate die steekproef enige kontak met hulle kollegas in die uitvoering van hulle pligte het. Nege-en-tagtig persent het dit bevestig, terwyl 8 persone ontkennend geantwoord het.

4.14.1.1 Persoonlike kontak

Onder diegene wat bevestigend geantwoord het, is daar onder bogenoemde meer as die helfte wat daaglikse, persoonlike kontak gehad het, of indirek, afhangende van omstandighede, met hulle kollegas in verbinding is.

4.14.1.2 Werkskontak

In soverre dit bogenoemde aangaan het 78 mans kontak gehad deur middel van die wisseling van idees in vergaderings, konferensies, kommittees ens. gedurende kantoorure.

4.14.2 Na-uurse kontak met kollegas

Drie-en-tagtig persent van hierdie steekproef het sosiale, buitemuurse kontak met hulle kollegas.

4.14.2.1 Persoonlike kontak

Nege-en-veertig persone besoek kollegas omdat hulle dieselfde idees en sodoende gemeenskaplike belange het.

4.14.2.2 Werkskontak

Hier is 32 mans van mening dat aangesien hulle dieselfde werk doen daar gemeenskaplike probleme is wat bespreek moet word.

4.15 Opsomming

Twee-en-sewentig mans uit hierdie steekproef begin vir die eerste keer werk nadat hulle 22 jaar oud is. Twee-en-negentig van die 126 respondenten beoefen net een beroep, 16 mans het twee soorte, terwyl 17 persone van drie tot ses verskillende betrekings gehad het.

'n Aanduiding van die werkstabiliteit van hierdie uitgelese groep, is die feit dat 76 respondenten alreeds 10 jaar en langer in dieselfde beroep staan, terwyl 84 van hulle langer as 10 jaar werk. Twee-en-veertig persone werk in stedelike gebiede, 72 op die platteland, terwyl 9 mans as gevolg van hulle werksverpligte, byvoorbeeld inspekteur van skole in beide stedelike- en landelike omgewings werk.

Hierdie mans het nie van een spesifieke beroep na 'n ander verskuif nie, maar daar is tekens van opwaartse mobiliteit byvoorbeeld deur bevordering van onderwyser na skoolhoof en dan na inspekteur van skole. Agt-en-sestig persent van die groep het geen addisionele opleiding ontvang nie, bo en behalwe dit wat hulle op die opleidingskolleges gekry het.

Ses-en-vyftig persent van die respondenten het dit beoog om hulle werk te verlaat om verskeie redes waarvan die swak salarissoorte die hoofsoorsaak is. Onder diengene wat dit nooit oorweeg het nie, is "volksdiens" die belangrikste motiveerde.

Opvoedkunde is die beroep waarna die meeste gestreef is, want 80 van hulle het die onderwys as beroep gekies. By die keuse van 'n alternatiewe beroep, staan prokureur bo-aan die lys met 13% terwyl dit 9% se strewe is om Swart universiteit-staflede te wees. Wat die beroepsverwagtings oor 5 jaar betref dink 11 dat hulle dan aan 'n Swart universiteit verbonde sal wees; tesame met die 10 persone wat alreeds by so 'n universiteit werksaam is, sal daar dan 21 respondenten wees. Net 7 mans wil oor 5 jaar die amp van prokureur beoefen. Oor 10 jaar wil 11 van hulle sakemanne wees terwyl een persoon (wat op die oomblik 'n gevestigde sakeman is) hoop om dan 'n professor aan 'n Swart universiteit te wees. Die onderwysberoep is steeds die mees gesogte, omdat hulle geroepe voel om hulle mense te help om hulself te verbeter.

Die oorgrote meerderheid van die steekproef is tevrede met die bruikbaarheid van die beroepsopleiding en die spesifieke faktore wat verband hou met die werk self, maak so 'n beroep aangenaam byvoorbeeld die direkte kontak met die leerlinge. Tagtig persent van hulle het egter wel beroepsfrustrasies ondervind en 34% respondenten het klagtes oor die nasien van skoolwerk of klaskamers waarin te veel leerlinge is.

Die steekproef verteenwoordig 'n baie doelgerigte groep persone wat hulle nie maklik laat beïnvloed deur hulle familie of vriende nie; die oorgrote meerderheid daarenteen naamlik 88%, gee ook nie om wat die bure van hulle werk dink nie. Meer as die helfte dink hulle betrekings is beter, een-derde as dieselbde, terwyl minder as een-vyfde dit as slechter as dié van hulle vriende beskou.

Ongeveer 89% het kontak met hulle kollegas gedurende werksure en 83% van hulle het na-uurse kontak met hierdie kollegas.

4.16 Summary

Seventy two of these men started working after reaching the age of 22 years. Of the 126 respondents, ninety two had only one occupation; 16 had two, while 17 had from three to six different jobs. An indication of their labour stability is the fact that 76 of them have been in the same job for more than 10 years, while 84 of them have been working for more than 10 years. Forty two persons work in cities, and 72 in rural areas, while 9 men work overall because of work

commitments being inspector of schools with a circuit including urban and rural schools.

These respondents did not move from one occupation to another, but moved "upwards" in the same occupation by being promoted or changed to better academic work. Sixty eight of them did not receive any additional training for their jobs except what they had at the Teacher's Training Colleges.

Fifty six per cent of them have considered resigning their jobs for various reasons, the most prominent being the bad salary-structure. The main reason, given by those men who never think of resigning, is again so relevant of all Blacks, namely the service to their Black fellow-men.

Education is the occupation mostly aspired to, because 80 persons chose it as their profession. For an alternate career lawyer headed the list with 13% while being a staff-member of a Black university drew 9%. Eleven men think that in 5 years' time they will be staff-members of a Black university. In 10 years' time eleven will be in business, while one person (now a successful businessman) hopes to be a professor at a Black university. The most popular vocational choice, however, is education, and the motivation is that their calling in life is to help their people to better themselves.

The majority is satisfied with the usability of the vocational training received. Factors relating to the actual work situation make their jobs enjoyable because they have direct contact with the scholars. Eighty per cent of them still have job frustrations and out of these 34% have complaints regarding the correction of school work.

This is a very purposeful group of men not easily influenced by relatives or friends; in fact 88% do not mind what their neighbours think of their work. More than half of them rate their jobs as better, one-third as the same, while one-fifth think it worse than those of their friends. About 89% have contact with their colleagues during working hours and 83% still have contact with colleagues after working hours.

5. HUISLIKE AGTERGROND

5.1 Opvoedkundige prestasies van familielede

Die opvoedkundige standaard en gepaardgaande kwalifikasies van hierdie elite se vrouens kom tot uiting in die volgende veranderlike naamlik die opvoedkundige prestasies van hulle vrouens. Ongelukkig is hierdie vraag nie sorgvuldig ingevul nie aangesien 25 persone hulle vrouens se kwalifikasies verswyg het.

5.1.1 Opvoedkundige prestasies van hulle vrouens

Tabel 29

Opvoedkundige prestasies van hulle vrouens	N	%
St VI - VIII	10	7,94
St IX - X	2	1,59
St VII + Onderwysdiploma	6	4,76
St VIII + Onderwysdiploma	16	12,70
St IX + Onderwysdiploma	2	1,59
St X + Onderwysdiploma	16	12,70
B A II + Onderwysdiploma	1	0,79
Onderwyssertifikaat - geen verdere verduideliking	4	3,17
Verplegingsdiploma - geen verdere verduideliking	1	0,79
St VIII + Verplegmentsdiploma	10	7,94
St IX + Verplegmentsdiploma	1	0,79
St X + Verplegmentsdiploma	9	7,14
St X + Verplegingstudent	2	1,59
St X + Maatskaplikewerkdiploma	2	1,59
B A/B Educ/B A S/S	2	1,59
Huishoudkundediploma - geen verdere verduideliking	1	0,79
Hons B A	1	0,79
St X + Student - geen verduideliking	1	0,79
Huisvrou - geletterd - geen verduideliking	3	2,38
St VIII + Nywerheidsdiploma	1	0,79
	91	

Uit bogenoemde kan afgelui word dat al die vrouens geletterd is en nie een 'n laer opvoedkundige standaard as St VI het nie. Die vrouens met onderwyskwalifikasies maak die helfte van die groep uit; verplegingskwalifikasies ongeveer 'n kwart, ses besit ander professionele kwalifikasies, terwyl agtien ander kwalifikasies het. Van hierdie elite is 82% se vrouens in een of ander professie werksaam; hulle gee blykbaar voorkeur aan onderwyseresse in teenstelling met Brandel Syrier (1971, p 83)¹ se groep, "the wife of an upper-class Reefowner, therefore, must ideally be not only educated but professional, not a teacher, but a nurse and preferably a staff-nurse". 'n Interessante verskynsel in hierdie groep gegradeerde, is dat hulle voorkeur gee aan onderwyseresse, want van die 47 Sothos volg 32 se vrouens dié beroep. Van die 11 Vendas is vier se vrouens onderwyseresse, drie vrouens van die Shangaan/Tsongas, en twee van die drie Ndebeles se vrouens ook. Maar die Ngunis gee skynbaar voorkeur aan verpleegsters want uit 25 van hulle vrouens is 12 verpleegsters.

5.1.2 Opvoedkundige prestasies van die vaders

Meer as die helfte van die gegradeerde (naamlik 51%) se vaders is geletterd, terwyl een-kwart ongeletterd is. Onder die geletterdes is 17 van hulle professioneel gekwalificeerd, terwyl die oorblywende 47 geletterdes ander kwalifikasies gehad het. Twee vaders het geskoolde arbeid verrig, twee half-geskoolde arbeid, terwyl 13 van hulle ongeskoolde werk verrig het.

Een van hierdie respondentē se vader het St X en 'n onderwysdiploma besit, is politikus van beroep, en drie van sy seuns is mediese praktisyns. Dié betrokke vader het 7 kinders, almal met St X en professionele kwalifikasies. In hierdie geval is dit beslis die vader wat toegesien het dat sy kinders so ver moontlik kon ontwikkel.

5.1.3 Opvoedkundige prestasies van die moeders

Sewe-en-sestig gegradeerde se moeders is geletterd, en 7 van hulle is in een of ander professie werksaam. 'n Kruistabulering tussen die respondentē se ouderdom en die opvoedkundige prestasies van die moeders dui op die volgende : 14% van die 53 respondentē in die ouderdomsgroep 35 jaar en jonger se moeders

besit professionele kwalifikasies terwyl die res ander kwalifikasies het, van die 53 mans wat 36 tot 45 jaar oud is, het net een se moeder professionele kwalifikasies, terwyl 98,1% ander kwalifikasies besit. Onder die 24 respondente van 46 jaar en ouer besit almal se moeders ander kwalifikasies.

Tabel 30

Volksgroep vs Moeder se Opvoedkundige Prestasies						
Moeder se op- voedkund. Volksgroep pres.	Geletterd		Ongeletterd		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
Sotho	34	60,7	22	39,3	56	100
Nguni	27	77,1	8	22,9	35	100
Venda	3	33,3	6	66,7	9	100
Shangaan/Tsonga en Ndebele	3	33,3	6	66,7	9	100
Totaal	67		42		109	100

Volgens die CHI KWADRAAT (gekorrigieer vir klein selle) is hierdie tabel beduidend tussen 1% en 5%. Die klein getal ongeletterde Nguni-moeders kan nie as toevallig beskou word nie en is heelwaarskynlik verwant aan die beter prestasies van Nguni seuns. Die twee-derdes van die Venda, Shangaan/Tsonga en Ndebele moeders wat nie geletterd is nie, is eweneens verwant aan die swak prestering van hulle seuns.

5.1.4 Opvoedkundige prestasies van die sibbes

Wanneer gelet is op die prestasies van die oudste broers of susters, staan 46% in die een of ander professie. Twaalf van die sibbes is in die sakewêreld, terwyl dertien van die 101 geletterdes ongeskoolde arbeid, soos byvoorbeeld dié van huisbediende, verrig.

5.1.5 Opvoedkundige prestasies van respondent se oudste kinders

Onder die kinders wat alreeds die skool verlaat het, is daar 4 gegradeerde; 4 met St X en 'n diploma; 3 met St VIII en 'n diploma; terwyl 3 nog universiteit-studente is.

5.2 Geboorteplek

Een-en-twintig van hierdie persone is in stedelike omgewings gebore. Drie-en-tagtig persent van die respondentie is in plattelandse gebiede gebore en hieronder is daar 53 Sothos, 30 Ngunis, 11 Vendas, 7 Shangaan/Tsongas en 3 Ndebeles. Sewe-en-tagtig van die mans wat opvoedkundige beroepe gevvolg het is afkomstig van landelike gebiede.

5.2.1 Ouderdom by verlating van geboorteplek

Tabel 31

Ouderdom	N	%
Jonger as 5 jaar	14	11,11
5 - 9	9	7,14
10 - 14	12	9,52
15 - 19	38	30,16
20 - 25	16	12,70
Ouer as 25 jaar	5	3,97
Nooit verlaat nie	29	23,02
	123	

5.2.1.1 Persoonlike, familie redes

Twee-en-veertig persent van respondentie het om bogenoemde redes hulle geboorteplek verlaat en hier is die feit dat hulle skool of universiteit toe wou gaan by 34 van hulle, die belangrikste motief.

5.2.1.2 Werksredes

Negentien persone verlaat hulle geboorteplek om te gaan werk soek, terwyl 8 dit doen om in hulle huidige omgewing te gaan onderwys gee.

5.2.1.3 Wetlike redes

Om bogenoemde redes is 8 verplig om van woonplek te verander. Sewe respondentie is verplig onder die Groepsgebiede Wet om dit te doen en die ander man was 'n politieke gevangene op Robbeneiland.

5.3 Huidige woongebied

Nege-en-veertig van hierdie steekproef woon of werk in stedelike gebiede, terwyl 77 landelik gevestig is.

Wanneer die respondentie se geboorteplek met hulle huidige woongebiede statisties vergelyk word, blyk dit dat 16 van die een-en-twintig mans wat in die stad gebore is nog daar woon, terwyl die ander 5 nou op die platteland woon.

Twee-en-dertig van dié groep wat landelik-gebore is, het stad toe getrek, terwyl 72 nog steeds landelik woon.

5.3.1 Tydperk van verblyf

Tabel 32

Aantal jare hier woonagtig	N	%
Minder as 5 jaar	22	14,46
5 - 9	29	23,02
10 - 14	16	12,70
15 jaar en langer	30	23,81
Sedert geboorte	29	23,02
	126	

5.3.2 Ouderdom vs tydperk van verblyf

Tabel 33

Tydperk van verblyf	minder as 5 jaar		5 - 9 jr		10 - 14 jr		meer as 15 jr		sedert geboorte		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
35 jr/jonger	9	20,9	12	27,9	4	9,3	4	9,3	14	32,9	43	100
36 - 45	12	21,1	12	21,1	7	12,3	13	22,8	13	22,8	57	100
46 jr / ouer	1	0,38	5	19,2	5	19,2	13	50,0	2	7,7	26	100
Totaal	22		29		30		30		29		126	

Volgens die CHI KWADRAAT (gekorrigeer vir klein selle) is hierdie tabel beduidend bokant die 1% vlak. Negentien persent van die mans wat ouer as 45 jaar is, woon reeds tussen 15 en 19 jaar op die spesifieke plek en 30,8% van al die persone in hierdie ouderdomsgroep woon reeds langer as 19 jaar daar.

Uit bogenoemde tabel kan verder afgelei word dat hierdie elite ook nie rondtrekkerig is nie, aangesien 75 van hulle 10 jaar en langer reeds op die bepaalde plek woonagtig is.

5.4 Gebied deur respondentie as hulle tuiste beskou

Die veranderlike handel oor watter gebied hulle as hulle tuiste beskou het.
("Which place do you regard as your home?")

Tabel 34

Eie huis	N	%
Stedelik	41	32,54
Landelik	84	66,66
	125	

Negentien van die 41 mans wat die stad as hulle tuiste beskou is daar gebore en opgevoed, terwyl 2 van dié wat ook in die stad gebore is, die platteland nou as hulle tuiste beskou omdat hulle ouers en ander familielede reeds daar is. Ongeveer almal wat landelik gebore is, beskou dit nog as hulle "Heimat".

5.4.1 Redes vir die keuse

Hierdie veranderlike het sosiologies die interessantste beantwoording gehad. Omdat heelparty van hierdie gegradeerde ander plekke as dié waar hulle tans woon as hulle tuiste beskou het, is weer eens vraelyste gestuur om vas te stel waarom hulle aan hierdie spesifieke plekke voorkeur gee. Agt-en-dertig mans het respondeer. Drie-en-twintig van hulle word ten volle aanvaar deur die gemeenskap waar hulle gebore is en hulle ondervind daar alle gemeenskapsregte en voorregte; of soos een persoon dit uitgedruk het : "Waar ek nou werk is ek 'n uitlander, omdat ek nie tot dieselfde etniese groep behoort nie."

Die oorgrote meerderheid beskou hulle vaders se tuiste as hulle s'n omdat hulle daar gebore is en hulle ouers nog daar woon; hulle voel altyd gelukkig in hulle eie groep : "'n verdwaalde koei soek altyd haar kudde tot sy hulle vind." Een persoon wat op Bosbokrand gebore is, tans te Turfloop woon, beskou Atteridgeville (Pretoria) as sy tuiste omdat : "As a dependent (30 years) I've known no other place as home, both parents stayed there before my father died in 1974 and he is buried there. My home is the place where my parents stay. When I was 4 years old I was placed in the care of my maternal grandparents at Makapanstad where I also attended school, but used to visit my parents in Atteridgeville during school holidays. My own children do not regard Atteridgeville as home, but take our residence in Turfloop as their home."

Iemand anders beweer : "I am a citizen of Lebowa; the place where I am working is in Bophuthatswana and here I have no rights such as ownership of a home, business rights etc. I want my children brought up in a culture which is predominantly Northern Sotho, therefore at the moment they are all at school in Lebowa."

5.5 Ouers se tuiste

Tabel 35

Woonplek van Ouers	N	%
Stedelik	26	20,63
Landelik	97	76,98
Orals as predikant	1	0,79
	124	

5.6 Besoek aan plattelandse gebiede

Van die 126 respondente woon 70 in hierdie gebiede. Sewe mans besoek nooit die landelike gebiede nie, omdat hulle geen verbintenisse daar het nie. Vyf gaan somtyds daarheen, terwyl 44 graag daarheen gaan. Vyftien gaan dikwels, so een keer 'n maand, terwyl die res so nou-en-dan daar besoek afle.

5.6.1 Redes vir sodanige besoek

Ongeveer een-derde van die gegradsueerde het nog nie hulle bande met die landelike gebied verbreek nie; baie van hulle besoek familie-lede en vriende. Twee mans moet dit besoek as inspekteurs van skole.

5.7 Huiseienaarskap

Dit is verblydend om op te merk dat die meerderheid van hierdie elite hulle eie huise besit. Van die 114 gegradsueerde van die Lettere-fakulteit besit 62 hulle eie huise, asook twee wat grade van die Handelsfakulteit ontvang het. Die twee gegradsueerde van die Fakulteit Wetenskappe woon egter in huurhuise. Dit is opvallend dat ses van die mans van 46 jaar en ouer, nie hulle eie huise besit nie. Kan dit toegeskryf word aan die feit dat hulle heelwaarskynlik in die stedelike gebiede woon en werk?

Van die 46 Sothos besit 33 hulle eie huise en 16 van die 36 Ngunis ook, terwyl van die 11 Vendas net een 'n huis huur. Vyf van die Shangaan/Tsongas het hulle eie huise besit, terwyl net een van die Ndebeles so gelukkig is.

Onder hierdie groep is daar een persoon wat nooit kon spaar nie. Sommige het bank en/of bougenootskapsparrekenings, terwyl een man twee spaarrekeninge het, dit wil sê by 'n bougenootskap sowel as die poskantoor.

5.8 Redes waarom gespaar word

Al die antwoorde verkry, is ingedeel volgens die Maslow-behoeftesbevredigingskaal.

5.8.1 Veiligheids(sekuriteits)behoeftes

Een-en-veertig persent van die mans se antwoorde val onder hierdie kategorie, waarvan die belangrikste motief hulle familie se toekomstige sekuriteit is.

Ander spaar : "om 'n appeltjie vir die dors te bewaar - o seka wa ja mphago wa lebala tsela."

5.8.2 Affiliasiebehoeftes

Vir die eerste keer in hierdie studie trek bogenoemde behoeftes antwoorde.

Sewe van die gegradeerde spaar om hulle eie huise te bou, of omdat hulle graag die munisipale huurhuise wil verbeter.

5.8.3 Waarderingsbehoeftes

Sewe-en-veertig persent spaar vir hulle eie toekomstige gebruik wanneer hulle aftree en ter wille van hulle kinders se opvoeding.

5.9 Evaluasie van salaris ontvang

Ses-en-sewentig persent van die respondenten is ontevrede met die salaris wat hulle ontvang en dink dat dit onvoldoende en skandelik is. Sommige beweer verder dat die salaris nie strook met die werk wat hulle doen nie. Twaalf gegradeerde

wil dit graag op 'n gelyke skaal met hulle Blanke kollegas hê. Daar is egter persone wat die mening huldig dat dit redelik is, maar verbeter kan word. Onder hierdie steekproef is 12 mans tevreden met hulle besoldiging.

5.10 Probleme te wyte aan swak salarisse

5.10.1 Bevrediging van die veiligheidsbehoeftes

Weer eens trek die bevrediging van hierdie behoeftes, die meeste antwoorde naamlik 43%. Een-en-dertig respondente voel dat hulle en hulle familie net bestaan, want ten spyte van die feit dat hulle jare vir dieselfde firma werk kan hulle nie "ordentlike" voedsel bekostig nie. Die feit dat hulle nie eers kan spaar vir "die dag van môre" nie, of omdat hulle dit moeilik vind om verdere opleiding te kan bekostig, grief 'n verdere 20 mans.

5.10.2 Bevrediging van die affiliasiebehoeftes

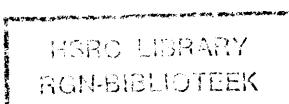
Vyf-en-twintig respondente vind dit moeilik om hulle sosiale verpligtings na te kom.

5.10.3 Bevrediging van die waarderingsbehoeftes

Bogenoemde faktor is verantwoordelik vir 29% van die klagtes. Die mans kan onder ander nie ordentlike motors bekostig nie. Andere vind dit moeilik om hulle eie kinders geleerd te kry, wat nog van hulle sibbes. Tien gegradsueerde vind dit onmoontlik om aan die lewensstandaard verbonde aan die pos, te voldoen.

5.10.4 Bevrediging van die selfverwesenlikingsbehoeftes

Elf beweer dat hulle nie eers 'n ordentlike huis kan bou of besit nie, terwyl vier mans die mening toegedaan is dat dit onmoontlik is om hulle strewes en aspirasies te bevredig. Een man voel dat as gevolg van sy swak salaris hy nie eers 'n amptelike motor soos sy Blanke kollegas kry nie.

PB 096729

5.11 Beroepsbestendigheid

Die steekproef moes besluit of hulle 'n ander beroep sou kies as hulle 'n tweede keuse gehad het. Een-en-sestig persent van hierdie steekproef sal weer dieselfde beroep kies, terwyl 36% persone bevestig dat hulle dit nooit meer sal doen nie.

5.11.1 Redes waarom hulle volstaan by hulle keuse :

5.11.1.1 Persoonlike redes

Negentien mans beweer dat hulle die werk wat hulle doen geniet; dat dit hulle die grootste bevrediging in die lewe gee om mense te help om hulleself te verbeter. Diegene ondervind derhalwe morele en sosiale onderskraging. Maar sewe mans voel egter dat hulle nooit meer dieselfde werk sal doen nie; vyf van hierdie persone wil liewers in 'n eie besigheid vir hulleself werk; een man sal, (as hy 'n tweede keuse het), harder studeer, terwyl die ander een graag 'n politikus wil wees.

5.11.1.2 Werksredes

Onder hierdie steekproef is idealistiese en geïnspireerde mans - (enige maatskappy of staatsdepartement sal van vreugde spreek as al sy werknemers so 'n houding inslaan) - wat beweer dat daar geen beter werk is nie, en dat dit die beste beroep in die wêreld is. Sommige beweer selfs dat hulle werk van onbegrensde waarde vir hulle volk is. Twee persone beweer egter dat die amp nie status het nie, terwyl nog twee die mening het dat die werk vervelig is. Onder diegene wat nooit weer dieselfde werk wil doen nie, wil 16 graag prokureurs, 13 mediese praktisyne, en 4 lektore aan universiteite word, terwyl 4 graag een of ander beroep in die nywerhede wil volg.

5.11.1.3 Werkgewersredes

Hier onder dink twee persone dat dit die bes-betaalde amp in die staatsdiens is. Finansiële ontevredenheid is egter een van die hoofoorsake waarom hierdie persone beroepsfrustrasies het, aangesien hulle die salaris ontvang as skandelik beskou, en ook vind dat daar nie veel geleenthed vir finansiële verbetering is nie.

5.11.2 Redes aangevoer waarom respondent nie van werk verander het nie

5.11.2.1 Persoonlike redes

Dertien mans dink dat hulle te oud is om nou van beroep te verander terwyl vyf ook erken dat hulle nie die kwalifikasies daarvoor het nie. Tien persone beweer dat hulle families het om te versorg, ses reken dat daar geen geleentheid vir so 'n verandering is nie; een van die groep het alreeds wortel geskiet in Johannesburg. Die voorgenome politikus is die mening toegedaan dat die politiek van vandag nie meer dieselfde aantrekkingkrag het nie. Een man wat graag 'n sakeman wil wees beweer dat hy nie 'n handelslisensie kan bekom nie, maar hy het vertoë tot die Bantoe-Beleggingskorporasie gerig om 'n lening.

5.11.2.2 Persoonlike-ekonomiese redes

Volgens veertien respondente is 'n gebrek aan geld die struikelblok om terug te gaan na die universiteit, terwyl 'n ander een beweer dat dit pynlik sal wees om sy huis aan die stadsraad te verkoop op hulle voorwaardes.

5.11.2.3 Werksredes

Vier beweer dat hulle nog besig is met die B Proc studies, terwyl twee persone nie van werk kan verander nie as gevolg van verskillende projekte verbonde aan die werk.

5.12 Aspirasies ten opsigte van hulle kinders

Van die 97% respondente met kinders, verwag die oorgrote meerderheid, (naamlik 66%) dat hulle kinders ook een of ander professionele loopbaan moet volg. Medisyne is hier die statusberoep met die keuse van 64 vaders. Opvoedkunde is die tweede op die lys met 24 stemme, terwyl 'n ander statusberoep, naamlik prokureur, sestien mans se keuse is. Agt vaders se keuse vir hulle dogters is spesifiek die van verpleegster. Die sakewêrelde is die keuse van vier persone.

Nie-spesifieke rigtings is 52 respondentē se keuse waar 29 vaders wil hê dat hulle kinders self moet kies of besluit; 8 wil hulle kinders net beter opgevoed hê.

Daar is egter drie mans wat hulle seuns graag as geskoolde ambagsmanne wil sien.

Uit hierdie groep gegradeerde wat hierdie vraag bevredigend ingevul het, verkies 77 vir hulle kinders ook professionele ampte, terwyl 42 mans se keuse beskaafde, opgevoede, beter Swartes in 'n beter gemeenskap is. Hier is dus opvoekundige gelyksoortigheid tussen generasies, want van hierdie 126 gegradeerde is net 17 se vaders professioneel gekwalifiseerd.

5.12.1 Redes aangevoer vir die keuse van hulle kinders se beroepe

Redes waarom respondentē tot hierdie keuses gekom het is volgens Maslow ingedeel. Honderd-en-dertien persone het hierdie bepaalde vraag beantwoord.

5.12.1.1 Bevrediging van die sekuriteitsbehoeftes

Hierdie kategorie het 24 antwoorde en hier besef die vaders dat hulle kinders redelike salarisse sal verdien en dat die bepaalde beroep die "veiligste" is.

5.12.1.2 Bevrediging van die waarderingsbehoeftes

Drie-en-sestig respondentē dink onder andere dat die kinders dan ekonomies selfstandig sal wees en tevrede sal voel omdat hulle dié professie gekies het. Twaalf vaders begeer dat hulle kinders beter as hulleself moet wees en 'n hoër status as hulle moet beklee. Andere is van die oortuiging dat die kinders self moet besluit, terwyl sommige ook van mening is dat dit die enigste beroepe met goeie vooruitsigte is.

5.12.1.3 Bevrediging van die selfverwesenlikingsbehoeftes

Nege-en-twintig van die vaders doen so 'n beroepskeuse omdat hulle kinders hulle mede-volksgenote, en die gemeenskap op lonende wyse moet dien, om sodoende betrokke te wees by die verbetering van dié mense se lot. Sewe persone se kinders het beroepskeuses omdat hulle ander begaafdhede as die vaders besit. Van hierdie vaders besef dat daar 'n tekort aan gekwalifiseerde Swart medici en verpleegsters is, derhalwe sodanige beroepskeuses.

5.13 Sosiale aanpassing in respondentie se woonbuurte

Agt-en-sestig persent van die gegradsueerde des het vriende in hulle woonbuurte met wie hulle goed oor die weg kom, terwyl 30% 'n negatiewe reaksie openbaar het.

5.13.1 Persoonlike redes

Respondente kan hulself in die woonbuurte positief aanpas, omdat hulle dieselfde belang het of omdat dit maklik is om by mekaar uit te kom, of die vriendelike bure is hulle tipe mense. Sommige het saam groot geword of sommer net vriende geword. Daar is egter diogene wat hulself nie kan aanpas nie omdat die mense te materialisties is. Daar is benewens die godsdiensverskille, nog taalprobleme ook. Die feit dat die omgewing onontwikkeld, en meeste van die inwoners ongeletterd is, dra verder tot die wanaanpassing by.

5.13.2 Omgewingsredes

Vyf mans vind dat hulle gemeenskap die tipe mense het waarmee hulle kan meng op die sosiale vlak, maar 4 kan nie aanpas nie omdat dit 'n landelike omgewing ver weg van die beskawing is.

5.13.3 Sosio-ekonomiese redes

Die meerderheid persone voel dat daar mense van hulle soort is omdat hulle omgewing uit jong opgevoede egsparre wat intelligente leiers is, bestaan. Die feit dat hulle 'n universiteitsgemeenskap, met uiteenlopende sienswyses is, is vir andere

baie belangrik. Sommige vind altyd mense wat nes hulle dink, en twee mans maak die bewering dat die Swart gemeenskap op 'n gemeenskaplike lewenswyse gebaseer is. Onder hierdie groep kom 48% van hulle vriende uit die boonste lae van die gemeenskap in teenstelling met die 56% persone in Thomas E Nyquist (1972)⁵ se studie. Hy beskou sy bevindinge as "taamlik beduidend wanneer 'n mens in aanmerking neem dat hulle minder as 5% van die Swart bevolkingsgroep in Grahamstown is".

Die feit dat in hierdie N I P N studie 48% se vriende, net soos hulle, uit die toplae kom, is tog 'n aanduiding dat hulle ook vriende in die ander lae het. Waar sulke vriendskappe bestaan, is die belangrikste faktore bande uit die kinderde en buurskapsbande wat 12% antwoordde bedra.

Daar is egter tog mans wat voel dat hulle bure nie hulle tipe is nie aangesien niemand dieselfde belangstellings as hulle het nie, terwyl andere beweer dat daar in hulle omgewing min Swart akademici is. Ander gegradsueerde kom tot die gevolgtrekking dat die omgewing sub-ekonomies is, en net uit ou mense bestaan, of in die woonbuurtes word die huise aan mense toegeken sonder inagneming van hulle inkomste. Sommige van hulle vind dat daar beroepsnaywer bestaan en dat hulle vriendskappe net beperk is tot mede-onderwysers of lektore.

Nyquist (1972)⁵ vind in sy studie dat die "abaphakamileyo" (die elite) ook neerhalend praat van die ander groepe : "Hulle is onopgevoed, onbeskaaf; kan hulle-self nie gedra nie; baklei op vergaderings; maak neerhalende aanmerkings as die topgroep Engels praat". In ons studie lewer 27% ook neerhalende kommentaar oor hulle bure : "Hulle is onbetroubaar; alkoholiste; het 'n materialistiese en nie-gods-dienstige uitkyk op die lewe; die streek is onontwikkeld en die meeste mense ongeletterd ens." Volgens M B Kumalo in Buurman, Junie 1976³ was die : "... die gegradsueerde van 'n aantal jare gelede, 'n hoogs bevoorregte kliek wat net in die hoogste kringe beweeg het - heeltemal afgesonder van Jan Swartpubliek. Hulle het die vermoë verloor om met hulle medemens om te gaan." Van die groep gegradsueerde van die N I P N studie het 27% van hulle ook dié omgangsvermoë verloor. Thomas E Nyquist (1972 p 40)⁵ beweer "... in turn, the abaphakamileyo speak deprecatingly of the rank file :

- They are uncultured. Labouring people are often rough, uncouth, and do not know how to behave, whilst educated people behave very well."

(Abaphakamileyo is die Xhosa woord vir "hoëlui")

5.13.4 Naweek-besoekte

Die meerderheid van die respondentte besoek hulle vriende oor die naweke, sodat hulle kan ontspan en sodoende die verveling van die bestaan ontduik. Sommige gaan om sake van die dag te bespreek; vir geselskap en om mense te ontmoet. Een persoon beweer dat dit vir hom lekker is om sy familie ērens heen te neem, terwyl 'n ander man sy vriende besoek om sy wederhelf kans te gee om haar los werkies te doen!

Sommige van hulle besoek net somtyds aangesien dit te duur kos.

Daar is persone wat nooit ander mense besoek nie, omdat hulle nie tyd het nie - hiervoor is hulle as gevolg van hulle studies, te besig. Ses mans het vervoer-probleme, wat met die petrolbeperkings saamhang. Vier respondentte dink dat nie een "vriend" die moeite werd is om te besoek nie, terwyl een liewers by sy eie familie oor die naweke bly.

5.13.5 Evaluasie van hulle woonbuurtes

Die groep mans wat positief ingestel is ten opsigte van hulle woonplekke beloop 67% en die redes wat aangevoer is, word onderverdeel in persoonlike en sosiale kategorieë.

5.13.5.1 Persoonlike redes

Die meerderheid van die respondentte verkies hulle woonbuurtes omdat dit daar stil, vredesaam en privaat is. Omdat dit 'n goeie woonbuurt is, is dié omgewing ideaal om in te woon. Die feit dat daar goede buurskap is en dat hulle mekaar in tye van nood bystaan, beïnvloed 'n ander groep mans. Daar is verder sommige respondentte wat in die omgewing gelukkig voel omdat daar geen ongewenste persone woon nie, terwyl 'n ander groep beweer dat hulle daar onder hulle "eie mense" is, dat dit

hulle tuiste is omdat hulle daar gebore en getoë is.

Klimaatsfaktore is die oorsaak van 'n paar mans se afkeur van hulle woonbeurte asook die feit dat daar 'n tekort is aan die noodsaaklikhede soos elektrisiteit en water. Omdat die huise eenders lyk, stuit ander persone teen die bors.

5.13.5.2 Sosiale redes

Die feit dat die meeste van die bure besig is met een of ander vorm van self-verbetering of die baie uitdagings wat daar in die betrokke omgewing is, en omdat dit een van die mees ontwikkelde gebiede in die omgewing is met 'n laer-primêre, 'n hoër-primêre skool, 'n hoërskool, sowel as 'n universiteit, lok tevredenheid met die omgewing uit.

Die gebrek aan opvoedkundige, kulturele of ontspanningsfasiliteite sodat 'n mens nêrens ander kan onthaal nie, beïnvloed 12 mans negatief. Daar is een wat die mening huldig dat hy omring is deur oningeligte, ongeletterde mense wat onbeskaaf volgens Westerse standaarde is.

5.14 Hoër aspirasies

Net sewe uit die groep gegradsueerde is tevrede met wat hulle in die lewe bereik het. Hulle het blykbaar geen behoeftes meer aan verbetering nie, omdat hulle 'n "rype" ouderdom bereik het.

Een-en-negentig persent van die mans koester hoër aspirasies en derhalwe is hulle ongelukkig met die posisie wat hulle op die oomblik beklee.

5.14.1 Bevrediging van die waarderingsbehoeftes

Sewe-en-twintig mans voel lus om bo uit te kom wat hulle loopbane of hulle bepaalde gebied betref, om sodoende hulle lewenstandaard te verhoog. Omdat hulle meer van die werk en die nuwe tegnieke wat in hulle beroepsveld gevvolg word, wil leer, het sommige 'n behoefté aan hoër kwalifikasies byvoorbeeld 'n verdere graad in die Opvoedkunde of 'n M B A. Hulle status sal dan sommer verbeter! Bevrediging

van sodanige behoeftes is verantwoordelik vir 55% van totale antwoorde.

5.14.2 Bevrediging van die selfverwesenliking behoeftes

Sewe mans dink dat die kennis tot dusver opgedoen onvoldoende is om hulle volksgenote te help of mede-mense wat ongelukkiger as hulle is, te dien.

Opvoeding op sigself is goed en lonend, en dit verskaf hulle tevredenheid in die lewe.

5.14.3 Aspirasies van die verskillende beroepsgroepe

Van die 97 onderwysers (opvoedkundiges) wil 56 mans hulle status verbeter, 14 hulself verwesenlik en 9 van hulle meer sekuriteit hê. Al 11 personeelbeamptes is ontevrede met hulle prestasies; een "sommer net", twee om sekuriteitsbehoeftes, sewe om die bevrediging van die waarderingsbehoeftes terwyl een homself verder wil verwesenlik. Vier van die ingeskreve prokureurs-klerke, twee sakemanne, en drie uit die "ander beroepe" is ontevrede met hulle status en wil dit verbeter.

5.15 Opsomming

Nie een van die 116 getroude mans se vrouens besit 'n onderwysstandaard laer as St VI nie, en meer as die helfte staan in die een of ander professie. Die onderwyseresse beloop 36% van die groep, die verpleegsters 18% en "ander" professionele kwalifikasies 6%. Van die 51% geletterde vaders is 14% professioneel gekwalifiseerd, terwyl 5% van die geletterdes ongeskoolde arbeiders is. Van die 53% geletterde moeders besit 6% professionele kwalifikasies. Tagtig persent van die sibbes is geletterd en 40% van hulle is werkzaam in een of ander professie.

Honder-en-vier van die respondenten is landelik-gebore van wie 29 steeds in dieselfde streek woon. Op die oomblik woon 77 van die landelik-geborenes steeds in landelike gebiede, terwyl 49 mans stedelik georiënteerd is. Sestig persent van hierdie mans woon reeds langer as 10 jaar in die betrokke gebiede. Van die 49 persone wat nou stedelik-gevestigd is, beskou net 41 respondenten die stad as hulle tuiste; van die 21 mans wat in die stad gebore en getoë is, het twee mans tog 'n hunkering na landelike gebiede. Vyf-en-dertig persent van hierdie mans besoek die Tuislande gereeld.

Die meerderheid van hierdie elite besit hulle eie huise en meer as drie-kwart van hierdie bevoorregtes is ouer as 45 jaar. Met die uitsondering van een persoon het almal bank en/of spaarrekeninge.

Net 12 van die gegradeerde is tevrede met hulle salaris; die ander is "bitter ontevrede". Onder die gegriefdes voel 31 dat hulle "net bestaan", terwyl 20 se grootste grief die feit is dat hulle nie 'n ordentlike motor kan bekostig nie.

Een-en-sestig persent van hierdie steekproef sal egter weer dieselfde werk doen as hulle 'n tweede keuse het, terwyl 36% van hulle dit beslis nooit weer sou doen nie.

Medisyne is die status beroepskeuse vir hulé kinders, met opvoedkunde die volgende populêrste keuse.

Wat die sosiale aanpassing van hierdie elite in hulle woonbuurte betref, beweer 68% dat hulle vriende in dié omgewing het. Die oorgrote meerderheid meng egter net met hulle "eie klas". Dertig persent van die groep erken dat hulle geen omgewingsvriende het nie. Die meerderheid van die respondenten besoek hulle vriende oor naweke - een gaan kuier byvoorbeeld om sy wederhelf kans te gee om haar los werkies te doen! Die oorgrote meerderheid van hierdie groep is positief ingestel met betrekking tot hulle woongebied, heelwaarskynlik omdat die meeste van hierdie mans ($N = 70$) in landelike gebiede in hulé eie huise woon. Die stedelinge egter het klagtes met betrekking tot die gebrek aan huisbesit en die feit dat hulle huise moet neem wat aan hulle toegewys word.

5.16 Summary

None of the wives of the 116 married graduates have an educational qualification lower than Std VI. Sixty per cent of the wives are professionally qualified of whom 36% are teachers, 18% nurses and 6% have "other" professional qualifications. Of the 51% literate fathers, 14% are professionally qualified; 5% of the literate fathers are labourers. Fifty three per cent of the mothers are literate of whom 6% have professional qualifications. As far as the siblings are concerned, 80% are literate out of whom 40% have one or other professional qualification.

One hundred and four of these men are rural-born and 29 are still living in the same area. At the present moment 77 of the rural-born graduates are still living rurally, while 49 of them are domiciled in urban areas. Sixty per cent of these men have lived in these areas for more than 10 years already. Of the 49 respondents now living in urban areas, only 41 of them regard it as their "home", and of the 21 men born and bred in the city, two have a hankering towards rural areas. Thirty-five of these urban residents still visit the Homelands.

The majority of the graduates own their homes and three-quarters of these are older than 45 years. With the exception of one person, they all have bank and/or savings accounts. Only 12 men are really satisfied with their pay, while the rest are "extremely dissatisfied". Here 31 think that they just exist while 20 have a grievance that they can not afford a decent car.

But 61% will do the same job if they have a second chance, 36% will never do it again.

Medicine is the "status" occupational choice for their children with education the next popular choice.

As far as the social adaptability of this elite group in the areas where they live, is concerned, 68% profess that they have friends there. The majority however only mix with their "own class". Thirty per cent of the men are totally honest in stating that they have no "area friends", but other friends are visited over the week-end by the majority - one even visits to give his wife time to do her chores.

Men living in the urban-areas have complaints about their environment because they have to take what is given them; the fact that there was, at that stage, no house ownership grieved a lot of them. The 70 respondents living in the rural areas in their own homes are satisfied and happy because their environment are quiet and peaceful.

6. GEVOLGTREKKINGS

(1) Die hipotese is dat Swart manlike gegradeerde 'n hoë beroepsmobilititeit sal hê wat hulle strewes en vooruitsigte sodoende sal beïnvloed, dat hulle nie geneë sal wees om jare in dieselfde beroep te staan as die finansiële vooruitsigte en/of die bevorderingsmoontlikheid, in ander werkkringe beter is as dié in hulle huidige beroepsopset nie. Die ontleding van al die beskikbare inligting bewys daarenteen dat hierdie uitgelese groep persone 'n baie stabiele arbeidsmag is. Wanneer die steekproef se huidige beroep vergelyk word met die aantal betrekking tot dusver deur hulle beklee, blyk dit dat hierdie groep van 126 Universiteit van Suid-Afrika-gegradeerde, 92 nog net een soort werk gedoen het. Nege-en-sewentig van dié persone staan reeds langer as 5 jaar in dieselfde beroep terwyl 15 van hulle reeds langer as 20 jaar in dié bepaalde werkkring is.

(2) Hierdie steekproef bestaan grotendeels uit onderwysers met grade in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte. Hulle is oorwegend Sothosprekend en hoofsaaklik tussen 36 en 45 jaar oud. Van die 116 getroude mans het 89% lobola betaal. Vier-en-sewentig van hierdie mans is op twee maniere in die huwelik bevestig naamlik in die Kerk sowel as by die Bantoekommissariskantoor, 34 is net in die Kerk getroud, 7 slegs voor die Kommissaris en een volgens Bantoegewoontes.

(3) Honderd-en-vyf persone is lidmate van die Historiese, Ortodokse Kerke, 4 van die Herlewingskerke, terwyl 11 aan Separatiste kerke behoort het, waarvan slegs 3 lidmate van die sogenaamde elitekerk die African Methodist Episcopal, is. Daar is net een lidmaat van 'n ander groep, naamlik die Jehovahs Witnesses.

(4) Meeste van die steekproef is lede van professionele verenigings en hulle woon vergaderings gereeld by. Hulle het buitebelange in die verskillende sosiale verenigings waaraan hulle behoort, en is nie uitsluitlik verbonde aan hulle werksomstandighede nie. Verder het hulle oor voldoende vryetyd beskik wat hulle gewy het aan verskillende stokperdjies - ondermeer aan poësie en ander skryftalente. Ongeveer twee-derdes neem deel aan sport waarvan tennis die mees populêre is.

(5) As sodanig is die groep wyd belese. Daaglikse koerante word die meeste gelees. Die Rand Daily Mail het 'n lesertal van 73. Wat die weeklikse koerante

betref het die Sunday Times die eerste plek met 72 lezers, terwyl die Rapport die tweede plek met 19 lezers ingeneem het. Die Readers Digest is die populerste tydskrif met 21 lezers. Vaktydskrifte trek 'n lesertal van 60 waaronder 3 gegradsueerde elk drie sulke tydskrifte lees - een persoon lees onder andere Standpunte, wat net deur 'n klein groep Afrikaner intellektueles gelees word.

(6) Honderd-en-twee persone is slegs in 'n professionele hoedanigheid bedrywig, en 92 van hulle se belangstelling is gesentreer in een bepaalde beroepsrigting naamlik die onderwys. Vier-en-tagtig persone is 10 jaar en langer in een bepaalde betrekking gevestig.

(7) Diens aan hulle eie volk en volksgenote is deurgaans een van die treffendste aspekte van arbeidsmotivering, wat uit hierdie studie te voorskyn kom.

(8) 'n Ander insiggewende feit wat na vore tree, is dat hierdie persone se vrouens grotendeels ook professioneel gekwalifiseerd is; terwyl slegs 17 mans se vaders professionele betrekings beklee het. Sewe se moeders was ook aan een of ander beroep verbonde. Een-en-vyftig van die sibbes besit professionele kwalifikasies. Van die 16 respondent se kinders wat alreeds die skool verlaat het, is 14 kinders in professionele betrekings gevestig, terwyl die laagste onderwysstandaard van een van hierdie kinders St VIII en 'n onderwysdiploma is.

(9) Ten spyte van swak salaris en werkstoestande, sal 61% respondent, met 'n tweede keuse, dieselfde loopbaan volg. As die ongelukkiges 'n ander keuse kry sal dié van prokureur, industriële konsultant of dosent aan 'n Swart universiteit, onderskeidelik voorrang geniet.

Hierdie elite is in so 'n mate al verwesterd dat hulle dit moeilik vind om volgens die status verbonde aan die beroep te leef, want een persoon beweer onder ander dat hy nie eers 'n ordentlike motor kan aanhou nie.

(10) Vir hulle kinders koester hulle hoë aspirasies - 66% spreek die begeerte uit dat hulle kinders eendag ook in een of ander professie moet staan, en hier is medisyne die statusberoep. Die uitsluitlike rede vir so 'n keuse is weer diens aan

hulle volk en rasgenote.

(11) Die oorgrote meerderheid van die respondentie, naamlik 91% is nog nie tevrede met hulle prestasies nie, maar wil nog verder vorder. Ten spyte van die feit dat hierdie "Abaphakamileyo" wat materiële aspekte betref, miskien bereik het wat hulle wil, voel hulle tog ongelukkig want hulle begeer "dieselfde salaris vir die dieselfde kwalifikasies". Hulle het miskien : "... a feeling, then, of alienation towards the larger South African society of which they are a subordinate part". (Nyquist Thomas E 1972, p 30)⁵

(12) Die vraag ontstaan of hierdie groep nie ook in terme van 'n sosiologiese marginaliteit leef nie, soos H F Dickie-Clark (1966)² dit stel : "... the fairly long lasting, large-scale, hierarchical situation in which two or more whole groups or nations exist together. The groups vary in degree of privilege and power and there is inequality of status and opportunity. The barriers between the groups are sufficient to prevent enjoyment by the subordinate group, or groups, or the privileges of the dominant, non-marginal group, but do not prevent the absorption by the latters' culture".

(13) Nyquist (1972, pp 27 - 29)⁵ beweer verder dat : "There is a white-imposed barrier to upward mobility, which prevents the able and ambitious from attaining social, economic, and political equality with Europeans, but which does not prevent the distribution and acceptance of European values by Africans". Uit hierdie studie van ons blyk dit dat daar wel tekens van opwaartse mobiliteit is. Baie gegradeerde wat as gewone onderwysers begin werk het, is bevorder tot hoofde van skole, inspekteurs van skole, en een tot die onderwysbeplanner van 'n Tuislandregering en 'n ander persoon is die Rektor van 'n Swart universiteit. Behalwe die professionele mobiliteit is daar tekens van finansiële vordering, byvoorbeeld een onderwyser se salaris het vermeerder vanaf R32 tot ± R370 per maand toe die Departement van Bantoe-onderwys die private kerkskole oorgeneem het.

(14) Die voorkoms van die sosiologiese marginaliteit ten spyte, reageer hierdie Swart elite in wese nes hulle Wit kollegas betreffende die bereiking en verwesenliking van hulle strewes en ideale

6.1 Conclusions

(1) The hypothesis was that Black male graduates would have a high occupational mobility affecting their aspirations and expectations.

On analysing the available information one can only conclude that this elite is an extremely stable labour force - to such an extent that out of the 126 University of South Africa graduates taking part in this survey, 92 are still in the same occupation, 79 of them having been in this job for more than 5 years while 15 men have been doing it for more than 20 years.

(2) The group consists mainly out of teachers graduated in the Faculty of Arts. They are mainly between 36 to 45 years of age and mostly Sotho speaking. Of the 116 married men, 89% paid lobola; 74 of them were married both in Church as well as before the Bantu Commissioner; 34 were married in the Church only; 7 Civilty and one according to Bantu-custom.

(3) One hundred-and-five are members of the Orthodox churches; the Revivalist churches have 4, and the Separatist churches have 11 members. Only three are members of the elite church the African Methodist Episcopal; one man belongs to the Jehovahs Witnesses Group.

(4) Like their White peers, they belong to professional associations, whose meetings they attend regularly. They are members of various social societies and have enough spare-time to spend on hobbies - amongst them are also poets and writers. About two-thirds of the group participated in sports, tennis being the popular.

(5) This is a well read group of men. Daily newspapers are read mostly, the Rand Daily Mail being the most popular, with 73 readers. The Sunday Times is regularly read by 72 men, with Rapport as second choice with 19 readers. The Reader's Digest has 21 readers. Technical periodicals are read by 60 respondents of whom three each read three such periodicals - one of these being Standpunte which is read by only a small group of Afrikaner intellectuals.

(6) Ninety-two of these 126 men are interested in only one occupation and 84 of them have been doing the same job for more than 10 years.

(7) As in all the other N I P R projects dealing with Black labour motivation, "service to their own people", is again one of the outstanding aspects coming out in this study.

(8) The wives of these men are mostly all professionally qualified while only 17 of the respondents' fathers had similar qualifications. The mothers of 7 graduates were also in one or other profession. Sixteen men out of this group already have children who have left school, and out of these, 14 are also professionals - the lowest qualification here is Std VIII and a Teaching Diploma.

(9) In spite of low salaries and adverse working conditions, 61% will choose exactly the same vocation if they have a second choice. They have become so Westernised that they have problems similar to their White peers in finding it difficult to live according to their job status e.g. they can not even afford a decent motor car.

(10) These men have high aspirations for their children. It is the wish of 66% of them that their offspring will one day be in a profession, medicine being the prestige occupation. "Service to the Black fellow-men and their nation," is the main reason for this choice.

(11) The overall majority of the group namely 91% are still not satisfied with their achievements. These "abaphakamileyo" have perhaps materially attained what they want, but are still unhappy because "they desire the same salary for the same qualification". They perhaps also have : "... a feeling, then, of alienation towards the larger South African society of which they are a subordinate part".

(Nyquist Thomas E 1972 p 30) ⁵

(12) Nyquist (1972, pp 27 - 29) ⁵ also maintained : "There is a white-imposed barrier to upward mobility, which prevents the able and ambitious from attaining social, economic, and political equality with Europeans, but which does not prevent the distribution and acceptance of European values by Africans".

It appeared from our study that these graduates have upward mobility. Many who started as ordinary teachers have already become headmasters and inspectors of schools - one is now the Educational Planner of a Homelands Government, while another is the Rector of a Black University. Except the professional mobility, there are also signs of financial gain e.g. one teacher's salary increased from R32 to ± R370 per month when the private school was taken over by the Bantu Education Department.

(13) Or does this group live according to a "sociological marginality" as described by H F Dickie Clark (1966, p 21)² "... the fairly longlasting large scale, hierarchical situation in which two or more whole groups or nations exist together. The group vary in degree of privilege and power and there is inequality of status and opportunity. The barriers between the groups are sufficient to prevent the enjoyment by the subordinate group, or groups, of the privileges of the dominant, non-marginal group, but do not prevent the absorption by the former of the latter's culture".

(14) In spite of the sociological marginality this Black elite reacted very much like their White colleagues with regard to the reaching and attainment of their expectations.

BRONNELYS

		<u>No</u>	<u>Bladsye</u>
Brandel-Syrier Mia	<u>Reeftown Elite</u> - London, Routledge and Kegan Paul 1971	1	1, 29, 43
Dickie-Clark H F	<u>The Marginal Situation : A Sociological Study of a Coloured Group</u> - London Routledge and Kegan Paul 1966	2	64, 67
Kumalo M B	<u>Buurman, Afrikaans-Joodse Kultuurblad</u> - Johannesburg, South Africa Jewish Board of Deputies, Junie 1976	3	56
Mitchell J C and Epstein A L	<u>Occupational Prestige and Social Status among Urban Africans in Northern Rhodesia</u> - Africa, 29, 1959 pp 22 - 49	4	1
Nyquist Thomas E	<u>Towards a Theory of the African Upper Stratum in South Africa</u> - Athens, Ohio, University of Ohio, Centre for international studies Africa series, No 15, 1972	5	56, 64, 66
Rogoff Natalie	<u>Recent Trends in Occupational Mobility</u> - Glencoe, Illinois, The Free Press 1953	6	28
Tunmer Raymond	<u>Vocational Aspirations of African High School Pupils</u> in Van der Merwe H and Welsh D - Student Perspectives of South Africa Cape Town, David Phillips 1972	7	1
Universiteit van Suid-Afrika	<u>Jaarboek</u> , Pretoria, 1974, p 108, E.3(b)	8	14, 15
Vorster D J M	<u>Labour Requirements for the 1970's : How can they be met?</u> National Development Foundation, 9th Annual Business Outlook Conference, 13 - 14th October 1970	9	1

B Y L A E I

OCCUPATIONAL HISTORY RELATED TO ASPIRATIONS AND
EXPECTATIONS OF UNIVERSITY EDUCATED BLACK MALES

SCHEDULES:

A. GENERAL

Name:.....

Work Address:

Home Address:

Home Language:

Today's date:

1. Educational Qualifications:

2. Job:

3. Age:

4. **Tribe:**

5 - 40. Language ability:

Indicate your proficiency as good = 11;
average = 12;
below average = 13.

Language	Speaking	Reading	Writing
English			
Afrikaans			
Sotho			
Tswana			
Pedi			
Zulu			

Language	Speaking	Reading	Writing
Swazi			
Xhosa			
Venda			
Shangaan			
Ndebele			
Other (specify)			

41. Marital Status:

42. If married

Were you married by Christian rites only, by civil rites (registry office) only or by both Christian and civil rites?

.....

43. Did you pay lobola for your wife?

If single

44. Do you intend to marry by Christian rites only, by civil rites (registry office) only or by both Christian and civil rites?

.....

45. Do you intend to pay lobola?

46. What church do you belong to?

47. How often do you attend?

48 - 49. Do you belong to any professional association (e.g. Teachers' Association, S.S.A., S.A.P.A., Social Workers' Association, etc.)?

.....

50. How often do you attend their meetings?
- 51 - 52. Why did you join this association?
-
- 53 - 54. Do you belong to any other association or club outside your job
(e.g. church union, stokvel, burial service group, sports club,
cultural club, etc.)?
-
-
- 55 - 56. Why did you join this association?
-
- 57 - 58. Do you attend bioscopes, plays, other entertainments or
organised functions?
-
- For those who say yes
- Why do you attend?
- For those who say no
- Why do you not attend?
- 59 - 60. What do you think of these entertainments?
-
61. How often do you attend?
62. How much spare time do you have?
- 63 - 64. How do you spend your spare time?
-
- 65 - 66. Any hobbies?
-

67 - 68. Have you furthered your interest in your hobbies by e.g. reading, joining clubs/societies, entering competitions etc.? Please give details.

.....
.....

69 - 70. Do you play sport? If so, which games?

.....

71. How often?

72. List any distinctions gained in sport e.g. medals, cups, captaincy, prizes, etc.

.....
.....

73 - 74. List author or title of a few books that you have read recently.

.....
.....

75 - 77. List periodicals (newspapers, magazines, journals, etc.) which you read regularly.

.....
.....

B. EDUCATION AND TRAINING

78. Type of school attended (just ring the appropriate number)

Academic	11
Commercial	12
Technical	13
Agricultural	14

79. Name of school:

80. Highest standard passed:

81. Date of exam:

82 - 87. List all subjects studied in your final year at school.

88. Standards failed (if any)

89. How did you find school?

Post-School Training

90 - 91. Did you attend a university, technical college or other educational organization after completing your schooling?

92. List all subjects taken:

93. Did you receive any bursaries/scholarships?

94 - 95. Why did you improve your educational qualifications?.....

96 - 97. Are you satisfied with your achievements? If so, why?

If not, why not?

C. EMPLOYMENT HISTORY

98. How old were you when you first started to work to earn money?

< 16 - < 20	11
20 - < 22	12
22 - < 24	13
24 - < 26	14
26 - < 28	15
28 - < 30	16
30 - < 35	17
35 and over	18

99 - 110. State jobs you have had

- 111 - 112. Any extra training received; if so, what?
- 113 - 114. Where did you receive this training?
- 115 - 116. What do you think of the training you received?
-
117. Was it of use in your job?
- 118 - 119. Have you ever felt like leaving the job you are now in and why did you feel like doing this?
-
- 120 - 121. Why did you not do it?
-
122. What career did you intend following when you left full-time school?
-
- 123 - 124. What alternative job/s have you seriously considered/are you still seriously considering?
-
- 125 - 126. What sort of job do you think you will be doing in five years' time?
-
- 127 - 128. What sort of job do you think you will be doing in ten years' time?
-
129. Which one did you like best?
- 130 - 131. Why did you like this job most?
-
- 132 - 133. Why are you working now?
-

- 134 - 135. Considering your education, experience, special training and interests, for which specific fields in your profession do you consider yourself best suited?
.....
- 136 - 137. Why?
- 138 - 139. Do you feel that the job you are doing, and the training you have had, is suitable for you? If so, why? If not, why not?
.....
- 140 - 141. What aspects of your employment do you enjoy?
-
- 142 - 143. Why?
- 144 - 145. Do you find any aspects of your employment frustrating? If so, what are these and why?
.....
.....
- 146 - 147. Is it easy to tell others about your job? If so, why? If not, why not?
.....
.....
- 148 - 149. Would you leave your job if your family and/or friends thought it was a bad job? If so, why? If not, why not?
.....
.....
- 150 - 151. Would it matter to you if your neighbours despised or looked down on your job? If so, why? If not, why not?
.....
.....

152 - 153. Do you think your employment is better/same/worse than that done by your friends at other places? Why do you feel this way?

.....
.....
.....

154 - 155. What contact do you have with colleagues in actually carrying out your duties?

.....
.....
.....

156 - 157. Do you have friends among the people you work with? If so, why do you choose these people as friends?

.....
.....
.....

158 - 159. Do you have friends outside the work situation? If so, why do you choose these people as friends?

.....
.....
.....
.....

D. HOME BACKGROUND

- 160 - 163. Give details of yourself, your parents, brothers and sisters, whether alive or deceased; if married, include wife and children.

Indicate father by F;
mother by M;
brother by B;
sister by S;
wife by W;
son by So;
daughter by D;
step-father by SF;
step-mother by SM;
step-brother by SB;
step-sister by SS;
step-son by SSo;
step-daughter by SD;
yourself by X.

Do not give personal names. Indicate deceased members by D in the age column.

- 164 - 165. Where applicable give your age when:

Your father died.....

Your mother died

166. Where were you born?
167. How old were you when your first left this place?
- 168 - 169. Why did you leave?
170. Where do you live now?
171. How long have you lived there?
172. Which place do you regard as home?
173. Where do/did your parents live?
174. Do you ever visit the rural area?
175. When did you last visit?
176. How often do you visit?
- 177 - 178. Why do you, or do you not visit?
179. Do you own your own house?
180. Have you got a bank/savings account?
- 181 - 182. Why do you save?
- 183 - 184. What do you think about the salary you are earning?

For those who regard their salary as unsatisfactory

- 185 - 186. Give some of the difficulties you encounter because your salary is unsatisfactory.
-
-
-

187 - 188. If given a second chance in life, would you still do the same type of work you are doing now? If so, what makes you not want to change?

.....
.....

189 - 190. If not, what would you like to do?

.....

191 - 192. What is stopping you from doing it now?

.....

193. What chances are there of doing it?

.....

194 - 195. What would you like your children to be?

.....

196 - 197. Why?

.....

198 - 199. Are you able to find the kind of friends you like in the area where you live? If so, why? If not, why not?

.....
.....

200 - 201. Do you go out to visit friends over week-ends? If so, why? If not, why not?

.....
.....

202 - 203. Do you get on well with your neighbours? If so, why? If not, why not?

.....
.....

204 - 205. Would you like to improve yourself further? If so, why? If not, why not?

.....

.....

206 - 207 In general do you like the neighbourhood where you live? If so, why? If not, why not?

.....

.....

208 - 209. Anything you would like to add?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

